

Õppetuse = Ramat,

mis

nende heaks, kes Summalat

vüädwad selgiminne tunda

ja viete tenida,

on kirjotanud

Anton Siirik Lükke,

Tallina koptokonna Praos

kunstoriumi wänem ja Umbra

Rihhelkonna õppetaja

Tallinnas

Trükkitud Jwerseni ja Wemeri kirjadeaa
ning nende kullo = ja warraga 1795 Aastal.

Sees = Öppetus.

Sellesinnatse ramato sees leitakse
kolm jäggo:

- 1) Monned lühikesed Piibli ramato
juttud ja õppetused, mis selle tar-
wis on kirjotud, et meie armas ma-
rahwas saaks aeglaste Jummalä
sannaga tuttavaks ja õpetaja jut-
lust ja õpetust varreminne mõis-
taks, kui ta õpetades Piibli, ra-
mato peäle tähhendab.
- 2) Üks lühike risti- usko õppetus.
Se õpetab lühidelt keit, mis rist-
tiinnimenne peab uskma ja kuidä ta
peab ellama, kui temma tahhab Jum-
mala mele pärrast olla ja õnsaks sada.
Sedda woib ka Katekismusse ra-
matuks hüda ja se tähhendab ka wan-
na Katekismusse peaurükide peäle.

3)

3) Monned ued waimolikkud Lauud.
Nende peäle tähhendamisse selle rist-
ti- usso õppetusse sees, mis teises jäus
on, et need õppetused sedda parre-
minne süddame peäle peawad hak-
kama.

Undko Jummal surest armust,
et keigest sest woiks neile kasso olla, kes
temma armsa poja, meie Dnniseggia
Jesusse Kristusse õppetusse ja leppi-
tamisse läbbi püüdwad õigeks, wag-
gaks ja õnsaks sada.

Monned lühikesed piibli rana-
to juttud ja õppetused.

Jummal on taewast ja maad lonud
Need üllemad Jummalal lomad sin ma peäl
on need inimessesed. Esimesse inimesses
nimmi olli Adam, temma naese nimmi
Ewa. Neid olli Jummal ennese sarnat-
seks lonud, nenda, et nemmad targad ja
waggad piddid ollema. Jummal oli neile
ka melewalda annud keige ma:ilma lomade
ille ja temma panni neid ühhe sure rohho-
aeda ellama. Seäl olli neile süa tül. Ag-
ga üks pu olli seäl atas ka, kust inimessesed
mitte ei piddand soma. Katses, kas nem-
mad ka peatsid omma loia sanna kuulma ja
moislikkud ollema, oli Jummal sedda ke-
lanud. Ja omme.igi ei moisiud nemmad
mitte

mitte ommad himmud tallitada. Ewat petteti essite ja se pettis omma meest, ja nenda söid nemmad mollemad sest ärra-keeldud puust. Nemmad sattusid sellie läb-
bi kura himmude wallitusse alla ja pat wottis nüüd nendepeäle woinust.

2. Adam ja Ewa ollid nüüd pattuseks sanud ja teif nende suggu wõssa pärris wannemist pahhad himmud, sai pattuseks ja sattus Jummalat wihha ja nuhtlusse alla. Jummalat as neid sest heast rohho aiast ärra, kus nemmad hästi olleksid woinud ellada ja pauni neid tööd teggema ja wae-
wa näggema, et nende wallatus ei pid-
dand surremaks minnema.

3. Adama essimesesed lapsed ollid Kain ja Abel. Abel olli Jummalat kartlik ja waggaga teggi head ja wihkas kura. Kain olli üks wallato, ei holind Jummalast, waid andis ennast kura sisse. Et nüüd waggaga Abel ollis armsam Jummalat melest, kui temma wallato wend, siis Kain sai wih-
haleks ja tappis omma wenda ärra. Kül temma kahhet pärrast omma tiggendust. Agga mis tehtud, se olli tehtud ja temma ei leidnud ennast rahho ma peäl, ehk Jum-
mal

mal kül omma sure hallastusse pärrast temmale sedda andeks jättis.

4. Kaini sugguwõssa rahwas ollid kül targad teif suggused head ammetid ülles-
wotma; agga nemmad ollid ka wallatu-
mad ja pahhad, ei holind Jummalast, egga temma kästudest, waid ellasid omma pat-
tuste himmude järrel. Wagga Abel olli tappetud. Agga Adamsai weel übbe wia Seth nimmi, se kartis Jummalat, olli tõs-
sine ja dige teige omma suggu wõsaga. Sen-
ni kui nemmad Kaini rahwaga hakkasid ümberkäima. Sethi rahwas õppisid siis ka pahhad, pattused wiisid pruukima, jätsid Jummalat mahha ja ei armastand ennast
digust. Sethi suggu wõsast olli Noa, üks dige mees, täieste waggaga omma põlwe
rahwa seas. Se maenitses ja nomis teisi kül; agga nemmad ei holind ja ei rahnud
pattust ello parrandada.

5. Jummal nuhtles sepärrast sedda maad wee upputussega. Inimesesed lojussed, metsalissed, romajad, linnud ja teif, mis
kuiwa ma peäl lihus heitsid wee sees hinge.
Sest wee upputus olli nellikumend pawa
ma peäl ja wessi wottis nenda woinust, et
teif

Teik kõrged mäed said kaetud. Ja nenda kautati ärra teik, mis ial ma peal ellamas oli. Wagga Noa omma lastega ja need Jummalal lomad, mis temmaga laewas olid, jäid agga ellama. Sest Jummal allitabda õppetanud nisuggust laewa tegema, kus sees temma omma perrega ja iggast loma soust üks paar wee upputusse aial piddid ellama.

6. Sest sammast Noast ja temma poegadest Sem, Ham, Hawet ninnai, on teik innimeste suggu, mis nüüd ma peal on. Kui nüüd rahwas jälle hakkasid figgima, siis nemmad piddid ühhest ärralahkuma. Nemmad hakkasid sellepärast ehitama ühhe linna ja selle sees ühhe wägga kõrge torni. Kui ollid selle töö kallal, siis seggas Jummal nende fele murde ärra. Sest temma tahtis, et innimested piddid ühhest ärra wunnema ja et teik se ma ilm innimestega piddi täiderud sama. Selle läbbi pillutati neid seält ka laiale feige ma ilma läbbi ja se suur Torn, mis neile tähheks piddi ollema, et nemmad ifka senna pole ennast piddid folkto hoidma, jar illesehitamatta.

7. Innimested unrustasid ta omma Jummalat

malat ärra, hakkasid päwa, kuud ja taewa tohte ja müüd wobraid Jummalaid kummardama, ellasid omma pattuse mele järrele ja wähe oli neid, kes õiget Jummalot tundsid ja meles piddasid. Selle wähe hema hulga seast oli Abram, üks wägga wagga ja jummalakartlik mees. Sellel ilmus Jummal, kästis tedda omma issa maalt ja omma suggulaste seitsist senna male minna, mis ta temmale piddi näitma. Abrami usk, truus ja waggadus oli ni wägga Jummalale meele pärrast, et temma ütles: Ma tahhan siud sureks rahwaks tehha ja sa pead wägga õnnistud ollema, ja sinno sees peawad teik sugguwõtsad ma peal õnnistud sama. Ma ollen sinnule lubiks, ja sinno palk, mis wägga suur on. Minna ollen se keigewäggewam Jummal, kai minno ees ja olle täiestre wagga. Abram uskus Jummalat, oli wagga ja laitmatra. Temma pärrast kai Lot, temma suggulane omma perrega peäsietud, kui Jummal Sodoma ja Gomorra linna, nende pattude pärrast, tuue ja weewliga rikkus ja neid kautas.

8. Isak, Abrami poeg, ellas wagga issa wisi

ninga aitade sisse suure hulga wilja foggunud, teggi neid lahti ja müüs, ja keik maailm seält ümberkaudo tulli Jofepi käest ostma. Wanna Jagob läkkitas siis ka omnad poiad seuna, wilja toma. Jofep tundis neid warsti, kui nemmad temma filmade ette tullid; agga nemmad ei tunnud tedda mitte. Wimaks kui temma neid nende patto pärrast wäbhe olli kiusanud ja hirmutanud, tunnistas temma ennast ülles. Nüüd olli wessi ahjus häbbi ja hirmo pärrast. Agga Jofep kiinitas nende meelt, ja ütles: Jummal on mind teie ele läkkitanud, et ta teid ellus weaks nälja aial. Minge ja andke Isfale sedda teada, et temma seie male tulleb keige omma perrega. Ma tahhan teid toita, jest se nälg on weel wiis aastat. Sedda rõmto mis Jagobil olli! kui ta sedda sai kuuida. Ta läks Egiptusse male ja ellas weel hea tül aega ja surri siis rahwoga.

11. Kui Jagob ja Jofep ollid surnud ja Israeli rahwas Jummalala tootuse järrel sureks rahwaks sanud, siis olli Egiptusse maal teine Kuningas, Waraw nimmi, kes kange hirmoga wallitses ig israeli rahwast wäga

wäga sure makso ja töga pinas, nenda et nende ello wäga fibbidaks läks. Peälegi kästis temma et ämmud nende poeglapsed piddid sündides ärratapma ehk iõfte wisakama. Agga Jummal joudis nüüd rahwale appi, walmistas ja läkkitas omma sullast Mosest, et temma neid Egiptusse maalt piddi ärrawima. Ei kuningas tahtnud küf sest kuulda. Agga Jummal sundis tedda mitmesugguste immeteggude läbbi, mis Moses teggi, et ta neid lastis minna. Moses wiis neid kuiwalt merrest läbbi. Sest kui temma agga kät sirrutas merrepole, nenda kui Jummal olli käsknud; siis Jummal satis sedda merd ärraminnema kange hommiko tule läbbi keige se õ ja teggi merre kuiwaks ja wessi andis ennast lõhki ühhest ärra. Agga kui Waraw omma rahwaga Israeli rahwast taggaaias merresse, siis tulli wessi taggasi ja kattis Egiptusse rahwast nenda, et neist ei jänud ülle ei ühte ainustki.

12. Jummal tahtis nüüd küf Israelis rahwast otsekohhe Kanaani ma sisse wia, mis temma Abramile, Isakile ja Jagobil olli toot and nende sugguwõfsale anda. Agga

ga rahwas olt tannamatta omma hea Jummalala wasto nurr:sefid ja oltid kange kaelsed ja selleparrast piddas Jummal neid nellikümme aastat kõrbes, et nemmad essite parremat meelt piddid wotma. Kõrbes andis Jummal neile need kümme käsfo ja muud seadmissed, kuida nemmad tedda ohwridega ja mu sündsa wiisidega piddid tenima ja ommal maal üksford illufaste ellama. Neile pandi ka prestrid, kes rahwa ohwid piddid wasto wotma ja neid õppetama. Neile seati kohu tomoisfiid ja anti käsfo, mis järrele kohu hut piddi moistetama. Keik sedda seadis Jummal isse Mosesse labbi. Need Moses, se ramatud, mis Publi ramatus, on, õppetawad sedda laiemalt.

13. Moses surri weel enne, kui Israeli rahwas sai Kanaani male. Josua sai siis nende ülemaks, wiis neid senna sisse ja jagas sedda maad suggu arrude järrele nende kätte. Josua oli wahwas ülem, kortis isse Jummalat ja wallitses targaste. Agga sai ta surnud, siis hakkas rahwas jälle wobraste Jummalatte pole hoidma ja himmude järrele ellama. Separrast hiru

mutas Jummal neid monnikord fibbedaste. Agga kui õppisid meelt parrandama, siis ta andis neile jälle head, targad, wahwad ülemad, kedda kohu moisiaks nimmetati, ja kes neile rahho saatsid. Keige wiimne nende hulgast olli Samuel. Seue kääst pallusid rahwas kunningast ja Jummal andis neile järrele ja Saul olli selle esimesse kunninga nimmi.

14. Saul wallitses Israeli rahwa ülle sure õnnega, ni kaua kui ta Jummalat kartis ja õigust teggi. Sai temma holetumaks, siis jättis Jummal tedda mahha. Temma järrel olli Dawet kunningaks, kes Sauli aial willetsusses ja waewas olli, sest et kunningas tedda wihkas. Dawet olli üks wallitseja Jummalala meleparrast, moistlik, Jummalala kartlik, õige ja wagga, ja separrast andis Jummal temmale suurt woimust. Et ta jänud kül ilma pattota lihha himmo ja au ahnus teggid temmale monnikord kahjo. Agga ta kahhetses pattud süddamest. Sest jättis Jummal neid andeks, olli armolinne ja tootas, et ma ilma õnnisteggia temma soust piddi sündima. Dawet kirjotas ka ommad illufad la-

laulud ja palwed. Temma tahtis ka Jerusalemma linnas ühhe templi Jummalale temistiusselts üles ehitada. Agga Jummal kelis sedda ja käsits sedda temma poia Salomoni holeks jatra.

15. Taweti järrel sai Salomon temma poeg tunningaks. Jummal andis temmale temma omma palwe peäle suurt tarkust. Temma ehitas sedda Templit Jerusalemmas, mis temma issa Tawet oli lubband. Suur ja aulif olli Salomon omma wallitsusse sees, ni kaua kui ta Jummalat kartis. Agga liig armastus omma naeste rahwa wasto pettis tedda, et ta woiraid Jummalaid hakkas tenima. Ja ehk ta tül wannusses sedda kahhetse, siis olli ommetigi temma hea õu otsas. Sesamma Salomon on ka need õppetusse saamad, kogguia ramatut ja üllemat laulo kirjotanud, mis Piibli ramatus leitakse.

16. Salomoni kunninga Poeg Rehabeam sai nüüd Kunningaks. Se olli kowwa, ja uh. e ja sellepärrast jätsid tedda kumme Israeli rahwa sugau arro mahha ja wotsid eanestele isse kunningast. Issa olli nüüd Juda, isse Israeli rahwa kunningas

gas. Israeli rahwal ollid 19 kunningast järristikko, keik jummalakartmatta woõra Jummalale teerid, kes omma rahwast ka kureja õppetasiid. Juda rahwal ollid weel 20 kunningast, 8 karesid Jummalat, 12 ei holiud temmast ja nende wallitsusse alõli rahwas holeto ja Jummalale kartmatta.

17. Jummal olli kül kannatanud omma rahwaga ja andeks annud, kui nemmad pörasid. Ei ta ial ei wassind ka ärra neid õpetades ja juhhatades. Jubba Samoeli ajal olli prohwetid kolid. Neist tullid monniford head waggad õpetajad, kes rahwast nomisid ja Jummalale nuhtlust ahwardasiid, kui nemmad ei piddant meelt parrandama. Nemmad fulutasiid ka prohwetid wisil tullewad asjad, näitwad Jummalale nuhtlust emalt, tootawad armo ja õnnistust ühhe sure õpetaja ja õnnisteggia läbbi ja fulutawad misfuggune ta peab ollema, kui da ta peab kannatama, surrema, üllestõusma ja taewa minnema. Ja sedda keik andwad nemmad teada, mitto sadda aastad enne, kui ta tulli. Egga innimesed sedda isseennestest ei teadnud. Wist se olli neile Jummalast teada antud. Jum-
mala

mala wäe läbbi kinnitasid nemmad ka omma õppetust immetähte ja immeteggudega. Edeste nende sanna peab siis kui Jummalala sanna uskma ja wasto wotma.

18. Ugga surem hulk Israeli ja Juda rahwa seast ei wotnud sedda ommetigi kuulda. Järristikko olid kül need pühhad prohwetid Jesaias, Jeremias, Osea, Amos, Joel, Jona, Mifa, Nahum ja Serwanja neid õppetanud, maenitsend ja no-mind, nenda kui nende ramatud pühhas kirjas sedda ülesnäitwad. Israeli maal olid Elias ja Elisa õppetanud. Siiski rahwas ei holind sest. Sepärrast tulli nüüd Jummal omma nuhtlussega nende peäle ja teggi omma ahwardamist tõeks. Israeli rahwast widi essite wangi Assiria male ja et Juda rahwas sest ei õp-pind meelt parrandama, siis widi neid ka Kalbäa male ärra. Nüüd olid kül nutto oiad lahti. Siiski piddid nemmad 70 aastat wangis ollema. Sel aial ellas prohwet Esaiel. Sai se aeg täis siis lasti neid jälle lahti, omma ärrahawituid linna ja templit jälle ülesehitama. Selle ma rahwale, kus nemmad wangis olnud olli sest se suur

Kas-

Kasfo, et nemmad nende läbbi õiget tõs-sise Jummalala tundmist said. Monned Israeli rahwa hulgast jäid ka wõbral maal ellama ja hoidsid seal Jummalala tundmist.

19. Jummal lastis nüüd ta ueste ja weel selgemine monne prohwetide läbbi kuul-tada, et ma ilma õnnisteggia teise templi aial ja pea piddi tullemä ja keige ma ilma rahwale õiget Jummalala ja temma taht-misse tundmist andma. Need sammad prohwetid, kes ommad õppetust ka kirja on pannud, on Zaniel, Sakaria, Uggai, ja Malakia. Sel aial ellasid ka Esra ja Neemia, kaks wagga õppetajat, kelle kirjad leitakse Pibli ramatus. Si olnud selle järrel nelja saa aastal ühtegi prohwetid enam.

20. Sest aial sadik ei temind kül Juda rahwas enam wõbraid Jummalaid. Om-metigi tagganesid nemmad Jummalala san-na õppetusest ja wotsid kõrwalisjed õp-petused senna jure. Nenda ellasid nem-mad Persia ja Siria Kuninga ak, said pärrast enneste seast walitsejad ja kun-tingad ja wiimaks sattusid Roma rahwa keisri alla. Se andis neile lubba ommas

B 2.

su-

füres rigis ellada, kus nemmad isse tahtsid, ja Jummalat omma wiisi järrele tenida. Sedda seadis Jummal omma targa nou läbbi, et Jesuse armo õppetus, mis nende seas piddi tõusma, sedda enneminu keiges maailmas piddi kulutud sama.

21. Sest nüüd oli se aeg täis, mis prohwetid ollid enne kulutanud ja Jesus sündis Daweti soust Petlemas. Se oli se suur prohwet ja õpetaja, kellest Moses ja keit prohwetid ollid rāfinud, et temma omma õpetussega keit ma ilma piddid walgustama ja omma surmaga innimeste pattud leypitama. Temma oli Jummal ainus sündinud poeg, iggawenne, nenda kui temma issa; agga innimesseks ta sündis neitsist Mariast. Inglise kulutasid temma sündimist kirjastelle ja kütisid sure bealega Jummalat. Sel aial tullid ka monned targad mehhed hommiko maalt, küsissid, kus se lapsokenne piddi olla, mis Jummal neile oli tähhendanud sest nemmad tahtsid tedda kumardada. Herodes, kes sel aial Juda rahwa kuningas oli, ehmatas kül ärra; süski satis temma neid Petlema ja se täht, mis nemmad enne ja

ollid näinud, jät kōhhe s'al illewei seisma, kus se lapsote oli. Nemmad heitsid siis põlweli mahha ja kumardasid sedda lapsotest.

22. Herodes oli sedda asja nüüd parreminne järrele kulanud ja hakas kartma, et Jesus ütstord temma kuningrifi ta käest piddi ärrawotma. Ta tahtis sepärrast, sedda lapsotest ärratappa. Agga Jummal satis tedda Egiptusse maale. Pärast Herodesse surma tuli Jesus Maria ja Josef, omma wõbra Isaga taggasi ja kaswis Naatsaretti linnas üles. Kui temma tahhereistkümne aastane oli wotsid temma wanimad tedda kasa Jerusalemma linna Passa pühhiks. Ta oli siis jo ni moistlik ja tark, et temma käst õpetajatte seas oli ismas, neid kuulmas ja neit küsimas. Ja nenda kaswis temma ifka tarkusses, pitkusses ja armus Jummal ja innimeste jures.

23. Kui Jesus liggi kolmekümne aastat wanna oli, hakkas wagga ristia Joannes, kes temma eelkäia piddi olla, rahwast õpetama ja meleparradamist ja pattustpõõrmist kulutama. Temma tähhendas Jesuse peale ja ütles; Se tulles

minno järrele, kes on wäggenam mind, kel le kingapeale kumardades lahti peasta minna wäärt ep olle. Nenda audis temma mitmesuggusel wiisil teada, et Jesus se suur tootud ma ilma õppetaja ja lunnastaja piddi ollema. Paljo rahwast tullid Joannesse jure, ja kes ial pattud kahhetsefid ja mele parrandamist tootafid, need said temmast ristitud. Jesus tuli ka, et tedda temmast piddi ristitama. Joannes kelis tedda ja ütles: Mul on tarwis, et mind sinust peaks ristitama ja sinna tullel minno jure. Agga Jesus wastas: Olgo nüüd nenda. Sest nenda on meie lohhus keik digust tehha. Kui nüüd Jesus sai ristitud, wata, siis taewad tehti temmale lahti ja Joannes näggi Jummalat waino, kui tuikesse ennast mahhalastwad ja temma peale tullewad ja heäl ütles taewast: Sefinnane on minno armas poeg, kellest mul hea meel on.

24. Warsti pärrast ristimist läks Jesus kõrbe Jummalat omma isat palluma ja omma kalli ammeti tarwist ennast walmistama. Nellekümmed päwa olli temma seal ja tedda kuusati seal mitmesuggusel wiisil.

wiisil. Agga ta wottis ikka woimust ja Jummalat Jnglid temsif tedda. Sealst läks Jesus jälle ristita Joannesse jure ja wottis kaks temma Jüngritest enne se õppetusse alla. Teisel päwal wottis temma weel teist kaks ja nenda ikka ennam jure, fenni kui neid kaks teist kümmed olli. Need käisid ikka temma järrel, kuulsid temma õppetust ja näggid temma immereggusid.

25. Jesus läks nüüd Kalilea male Kana linna pulma ja teggi seal weest wina. Seal olli temma immereggude hakkatus. Rahwas panud jedda inimeks ja Jesuse Jüngrid hakkasid tedda weel ennam uskma. Sealst joudis temma Kapernauma linnast läbbi Jerusalemma linna Pasa pühhiks. Jummalat templis kaupleti, wetteti rahwast ja keik suggust üllekohbut tehti Jummalat pühhas toias. Jesus läks siisse ja ajas keik ärra, kes müsid ja ostsid ja rahha wahhetasid ja ütles: Minno kodda on palwe kodda, agga teie ollete tedda reinud rõwoli auguks. Temma käis nüüd iggapäw templis õppetamas, ja keik rahwas, kes tedda kuulsid, hoidsid temma pole ja temma õppetust olli nende melest kallis ja armas.

26. Rahwa üllemad, wariserid ja muud õppetajad nurrisesid kül kadedusse pärrast. Ugga üks nende arrust. Nikodemus nimmi, tulli Jeesusse jure õsel ja ütles: Õppetaja, meie teame, et sinna ollet Jummalast tulnud õppetajaks, sest ükski ei woi neid immeteggusse tehha, kui Jummal ei olle temmaga. Jeesus ütles, kui se temmal tõssine tunnistus olleks, siis ta peaks feik kartust ärraajama, ennast lastma ristida ja meelit parrandama, temma san-na uskma ja temma peäle lootma. Nikodemus läks omma teed, sest ta loukas weel mollemil polel. Mendasammoti teggid ka teised rahwa üllemad. Jeesus tundis neid feik ärra. Ei temmal olnud tarwis, et feigi ühhest innimesest piddi tunnistama. Sest temma moistis, mis innimesse sübdame pohias olli. Sepärrast ei usknud ta ennast nende kätte.

27. Jerusalemmast läks Jeesus omma Jüngrittega feik Juda maad läbbi ja õppetas iggas kohhas sure wäega. Nistia Joannes sai sedda kuulda, rõmustas ennast wägga selle ille ja tunnistas ueste, et Jeesus sesamma piddi ollema, sedda Jummal ma ilma õn-

õnneks olli tootand. Joannest panti pärrast wangitorui, et temma funningasi Herodest temma Jummalat kartmata ello pärrast olli nomind ja et Joannes tõssine olli ja ei tahtnud kurja heakskita hukkati tedda ärra.

28. Kana linnas teggi Jeesus ühhe funninga mehhe poega, kes Kapernaumas haige maas olli, terweks. Natfarettis, kus ta olli kaswand, ei wotnud rahwas temma õppetust wasto, põlgfid tedda, wisid tedda sure korge mäe peäle et nemmad tedda ille pea ille kaela piddid mahhakukkutama. Ugga temma peassis keskelt nende wahhelt ja läks omma teed. Kapernaumas woeti temma õppetust sure rõmoga wasto ja et Petrusse äm seäl haige olli, siis teggi Jeesus tedda sannaga terweks, et temma warsti ülles aias ja tedda tenis.

29. Seält ärraminnes Kalilea male selletas temma sure jutlusse sees Jummalat kääsub ärra ja õppetas, kuida waestel õigel wisil peab andi andma, Jummalat diete palluma, iggawest rikust ja warrandust enneselle kogguma ja kuida ma ilma waewa ja murre al Jummalat peäle peab lootma, Keige ennamiste õppetas temma,

et mitte ükspäimis wäljaspiddist head tööd Jummalal kasso sees ei kasta, waid et Jummal watab süddame peäle ja et ka pabhad hiimmud, mõtted, nouud ja sannad Jummalale melest hirmsad ja pattud on. Selle järrel läks ta laewa ja õppetas rahwast. Siinon wasto ütles temma: Soua senna süggawama kohta ja laske nota sisse ühhe loma katseks. Agga Simon ütles: Meie olleme keige se õ tööd reinud ja ep olle übtugi sanud. Agga sinno sanna peäle tahhan ma nota sisse lasta. Ja kui nemwad sedda teggid, said nemmad sure hulga kalle, et noot lohki karrides. Kui Simon Petrus sedda näggi, heitis temma Jesusse põlwette ette ja ütles; Issand, minne minnuist ärra, sest ma olen üks pattune inimenne. Jesus wastas; ärra karda, sest aiast pead sa inimesssi püüdma. Simon Petrus ja temma selttimehed Jagobus ja Joanes aiast laewadega mäele, jätid keik mahha ja käisid kui Jesusse Jüngrid temma järrel.

30. Jesus olli ta monnesuggusid haigid terweks reinud ja se kõnne temmast laagus laiale ja pahjo rahwast tullid kolko, tedda kuulma ja temmalt terwist sama. Jesus läks sepärrast kõrwale, et ta pididi wähhegi aega

aega ja rahho sama, Jummalat paluuda. Agga rahwas tungisid temma järrele. Ja aitis siis nende haigid, läks jälle laewa ja jäi senna maggama. Siis toufis suur laenatamine merre peäl, nenda et se laew laenattega katteti. Et nüüd Jesus itka weel maggas, siis aiastid temma Jüngrid sure küssaga tedda ülles ja ütlesid: Jofand aita meid, meie lähhame hukka. Jesus wastas: Mikspärrast ollere teie arvad, teie nõddrausloisid? ja toufis üles, nomis tuled ja merd; siis sai se koggone wähheseks. Agga inimessid panid sedda immeks ja ütlesid: Misjuggune on se et ka tuled ja merri temma sanna wotwad kuulda.

31. Pasa pühha olli liggi ja Jesus läks Jerusalemma. Petesda tigi jures leidis temma ühhe inimessse kes kahhesa aastat neljatkümmend olli jalloto olnud, ja ütles temmale: Wotta omma wodi ülles ja kõnni. Ja se inimenne teggi sedda ja sai ühhe hobiga terweks. Judalistel oui sest nukker meel, et ta sedda pühhapawal olli reinud ja nurrisesid ka, et temma Jüngrid lähhi wilja käies ollid päid kirkunud ja sönud

nud, mis nemmad arwasid, Mosesse käs-
 lus feelbud ollewad. Agga Jeesus ütles:
 Jummalala voeg on ka hingamisse päwa Jē-
 sand ia andis neile sest õppetust. Teisel
 pühhal õppetas temma jälle templis, ka
 seal oli üks inimenne, kelle parrem käsfi
 oli ärrakuiwand. Nüüd wahtsid tedda kir-
 jatundjad ja wariserid, kas ta hingamisse
 päwal jälle piddi terweks teggema, et nem-
 mad kaebdust temma peale piddid leidma.
 Jeesus teadis nende moilemist ärra ja ütles
 haigele: Douse ütles ja astu kess seie paika.
 Ja nüüd küsis Jeesus: Kas hingamisse pä-
 wal sünnib head tehha, woi kurja? ello hoi-
 da. woi hukka sata? Süs ütles temma hai-
 gele: Siruta omma kät. Ja temma käsfi
 sai terweks ja ükski ei tohtind suud lahti
 tehha. ehk nemmad küi püüdsid tedda är-
 ratappa. Et Jeesus sedda emalt moistsis,
 siis läks temma jälle Kenetsaretti järwe
 pole ja paljo rahwas temmaga. Ja teggi
 seal keif haigid, mis ial temma ette todi,
 terweks ia needki, kes temmasse agga puut-
 sid, jäid terweks.

32. Selle järrele läks Jeesus jälle sur mäe
 peale aino üksi ja pallus Jummalat. Gest
 tem

temma piddi nüüd omma kuuljatte hulgast
 neid wälja wallitsema, kes temma õpperust
 piddid teistel kulutama. Kui ta sedda sai
 teinud, siis kutsus temma omma kakssteist-
 kümmeend Jüngrit ennese jure, käskis neid
 rahwast õppetada ja andis neile melewäl-
 da, keif suggust wigga parrandada ja hai-
 gid terweks tehha. Needsammad temma
 Jüngrid ollid: Petrus, Andreas, temma
 wend, Jakobus, Sebedeusse voeg ja Joane
 nes temma wende, Wilippus ja Partolo-
 meus, Tomas, Matteus ja Jakobus Alwe-
 usse voeg. Lebbeus, kelle liiguinmi Tadde-
 us, Simon Kauast ja Judas Iskariotist.
 Neid hüti Apostlikis ja nemmad ollid Je-
 susse käsud ja tunnistajad.

33. Kapernauma linnas tuli üks südda
 pealik Jeesuse jure, pallus ja ütles: Jē-
 sand, mo sullane on alwatud loddo maas
 surres wallus: Jeesus wastas: Ma tahhan tul-
 la ja tedda terweks tehha. Sõdda pealik pallus
 wasto ja ütles: Jēsand minna ep olle wäärt,
 et sa mo kattukse alla tulleid; waid ütle ag-
 ga üks saanna, siis saab mo sullane terweks.
 Jeesus uaggi temma usko, pauni sedda im-
 meks ja ütles: Tdest, ei Israelistki pole
 ma

ma nifugaust usko leidnud. Minne ütles temma soapealikko wasto, sinno usk on sind airnud, sulle sindko nenda, kui sa olled usk- nud, sulle sindko nenda, kui saolled usknu-; Ja temma sullane sai terweks sefsammal tunnil.

34. Naini linnast kanti üks surnud noor- mees übbe lessenaese ainus ppeg wälja. Jesus näggi selle emma wallo, hakkas pu- serkist kinni ja ütles: Noormees, ma ütlen sulle, touse ütles. Ja se surnud touseis ist- ma. Hirm tulli nende peäle, kes sedda näg- gid ja keik ütlesid: Suur prohwet on meie seas tousenud. Nendalammori olli Jesus Jairei tüttart ka ülles ärratand ja sega om- ma Jummaliko melewada üllesnaitnud. Nenda kui temma pärrast Laatsarust ülles ärratas ehk küll temma kehha juoba kolm päwa haudas olli olnud. Kaks vimmekat, kes temmalt abbi pallusid, said ka omma silma selletust jälle kätte ja üks Tum hak- kas temma sauna peäle rätima.

35. Jesus läks jälle Kalilea male ja läffi- kas ommad Jüngrid wälja armo õpperust kulutama ja et temma tõrbesse läks Pet- saida linna liggi, siis kais hulk rahwas tem-

temma järrel. Neid sõtis temma seäl wiis tuhhat meest wie obra, leiwa ja kahhe kal- laga, et nende-kõbbud keik täis said ja weel- gi kaksteiskümmeud korwi täit pallufessi üllejäid. Se olli niid selge Jummal ja mitte inimesse tö. Sest tundsid ka rah- was, et temma se suur prohwet olli, kedda Jummal olli tootand ja tahtsid tedda fun- ningaks tõsta. Agga temma ei himmus- tand kadduwa auu ja peitis ennast rah- wa eest hea tüf aega.

36. Jesus läffitas ommad Jüngrid lae- waga ennese ele Kapernauma linna. Kui se laew olli keik järwe peäl ja Jesus üffi- mäel, siis olli neil püsti hädda kares soudes, sest tuul olli nende wasto. Keik õsel wili Jesus nende jure järwe peäl kõndides ja tahtis neist möda minna. Kui nemmad tedda näggid nenda järwe peäl kõndiwad, mõtlesid nemmad toori ollewad ja karjusid wägga. Agga ta ütles: Olge julged, min- na ollen se. Urge kartke ja nenda läks tem- ma nende jure laewa ja tuul heitis ärra. Kui järwe üle said, tõid rahwas ommad haiged wodittega ja kühho temma ial al- lewisse ehk linnadesse läks, seenna pannid nem-

32 Jēsus kōnnib merre peäl, Petrusse tunnise.

nemmad neid, kes pōddesid, turrode peale ja pallusid, et nemmad agga temma fue pallistusse saaksid putuda, ja ni mitto kui temmasse putusid, need said terweks

37. Sel aial tagganesid paljo Jēsussest ärra, sest et nemmad ma ilma auu, rikust ja warrandust noudsid. Ärra melega näggi Jēsus sedda ja ütles omma Jüngrite wasto: Kas teie tahhate ka ärraminna. Siis kostis Petrus: Jōsand, kelle jure peame meie minnema; sul on iggawesse ello sanad ja meie olleme tunnud, et sinna olled se Kristus, selle ellawa Jummalä poeg. Hea kül, ütles Jēsus, agga üks teie seast teeb ommetegi kurja ja sega tähhendas temma Jūdast Jōsariotist, et se tedda pididi ärra andma Jūda rahwa üllematte kätte, kes kawwalussega tedda püüdsid tappa.

38. Pasa pühha olli jälle liggi. Agga Jēsus ei läinud sedda puhko Jerusalemma sedda widdama, waid temma läks Tirusse ja Sidoni linna raiadesse. Seal tulli üks kannanea, ma naene, kelle tüttar wägga haige olli, ja pallus: Jōsand, Saweti poeg, hallasta mo peäle, mo tüttar waewatakse wägga. Jēsus ütles: Oh naene sinno usk

on

Kananea ma'naene. Wariserid pashhad. 33

wägga. Jēsus ütles: Oh naene! sinno usk on suur, sulle sündko nenda, kui sa tahhad ja temma tüttar sai terweks sest sammast tuunist. Kümme linna raiades teggi temma paljo jallotumad, pimmedad, kelle tumad, kurdid ja muud wiggased terweks, kes Jummalat kiitsid ja ütlesid: temma on keik hästi teinud! Siinay se olli ka, kus Jēsus seitsme leiwaga seitse tuhhat meest sötis, et seitse korwi täit weel ülesäid.

39. Salmanuta: maal nomis temma Wariserid, et nemmad ei tahnud uskuda ja kurjad sallalikkud innimesed ollid. Temma olli jo enne üttelnud: Hoidke ennast nende eest, sest nemmad tullewad lammaste ridis; agga seest pididi on nemmad tiskid ad huntid. Keisareas õppetäs ja finnitäs temma ueste omma Jüngrittele, et temma se tootud ma ilma õnnistegqia pididi ollema, räkis ommaast kannatamisest, surmast ja ülestousmisest. Sa maenitset ka ommad Jüngrid, et nemmad ka waewa ja willetsusse al ustawad surmani pididid ollema. Mis kasso, ütles temma on innimesel sest, kui temma keik ma ilma kassuks saaks ja omma hingele kahjo sadaks? Ehk

G

mis

mis lunnastamisse hinda woib innimenne omma hinge eest anda? kes ial minno ja mo õppetusse parrast on habbenend, selle parrast tahhan minna ka habbeneda, kui ma saan tulnud omma issa au sees kōhbut moistma.

40. Jesús láks kolme Jūngrittega ūbbe kõrge máe peále kõrwale ja temma palle paistis otsego päike, ja temma rided said walgeks ja hiilawaks kui lummi. Moses ja Elias náitsid ennast ja ráitsid Jesússega. Ūbbe hobiga warjas nende ūlle ūks selge pilw ja heäl olli kuulda, kes pilwest ütles: Sesinnane on minno armas poeg, kes minno mele parrast on, selle sanna wotke kuulda.

41. Monne aia parrast láks Jesús ta Jerusalemma lūna, õppetas templis keitide kuuldes ja tunnistas, ennast Jummalast õppetajaks ja õnnisteggiaks lákkitud ollwad. Selleparrast wihhastasid Juda-rahwa ūllemad ja pidasid nou, tedda arratappa. Agga Nikodemus, sesamma, kes õsel Jesússe jure olli tulnud, seisís wasto ja nende nou láks tūhjaks. Agga kui Jesús jalle õppetas siis wotsid Juda-rahwas kiw-
wa

wa ūlles, et nemmad tedda surnuks piddid wiskama. Siiski láks Jesús kesfelt nende wahhel minnes pūhhast tojast árra ja peá-
sis nende káest. Ūks innimenne, kes pimme olli sündinud, sai omma silma nággio kátte. Judarahwas hakkasid jalle waidlema ja ei tahtnud fedda uskuda. Se kes pimme olli olnud ütles kūt: Ma ilma algmistesest ei olle mitte kuulda olnud, et fegi on lah-
ti teinud kellegi silmad, kes pimme on sündinud. Kūi Jesús ep olleks Jummalast, siis temma ep olleks ūhtegi woinud tehha. Nemmad wastasid: Sinna olled foggoniste pattude sees sündinud ja õppetad meid! ja lúkkasid tedda wálja.

42. Jesús láks nüüd Samaria maast lāb-
bi; agga ūkski ei tahtnud tedda wasto wotta egga omaia temmale anda. Selleparrast wihhastasid temma Jūngrid ja tahtsid neid taewa tūkega rikkuda; agga Jesús ütles: teie ei tea mis sugguse waino parrast teie ollete. Minna ep olle tulnud innimeste hingid hukka saatma ward árra peástma. Selle tee peäl wallitses Jesús ennelei weel seitsetümmend Jūngrid
E 2 ja

ja lákkitas neid ennese ele igga liina ja paika, fuhho temma piddi minnema.

43. Kuus páwa enne pása pühha tulli Jesús Petania, kus Latsarus olli, kedda temma olli furnust ülles árratand. Latsarusse öed ollid Maria ja Marta. Martal olli pahv teggemist sömaaiaga. Maria kulis enneminne Jesússe öppetust. Siis Jesús ütles: Marta, Marta, sa murretsed ja teed enneselle túlli mitme asia párrast. Agga üht asia on tarwis! Maria on sedda head ösa enneselle wallitsend: se ei pea temmast árrawoetama. Sel aial peti ka kirriko páwa ja Juda rahwas tullid Jesússe jure ja ütlesid: kauaks játtad sa meid kahhe wahhel? Olled sa Kristus, siis ütles meile sedda julgeste. Jesús kostis neile: Minna öllen teile jo ütelnud, ja teie ei ussu mitte; need teud, mis minna teen omma Jssanimmel, need sinnatsed tunnistawad minnust.

44. Jesús láks Pasa: pühhiks Jerusalemma liina. Minnes maenitses temma rahwast, et nemmad hinge önnistusse párrast head woidlemist piddid woitlema ja allandust takka noudma. Temma finnitás omma

ma Jüngrittele, et nemmad ka risti ja wae wa al temma ustawad járrele láiad piddid öllema. Za tunnistás rahha abnusse ja ma: ilma himms wásto. Omma Jüngrittele tootás temma suurt önnistust ja palus nende eest Jummalat, et temma neid usso: ja truusse sees piddi finnitama. Seet láies rákis temma neile weel selgeminn ommast kannatamisest ja surmast ja nenda sai temma öppetades ja head tehbes Jerusalemma liggidalle.

45. Sai temma senna, siis láks temma sure auuga sísse, lauldes ja sure rõmoga saatsid tedda rahwas. Agga temma nutt liina pimmedusse ja Jummalat kartmatello párrast ja kulutas temma árrarikmi. Za láks pühha kotta teggi mitto haiget te weks ja aias neid árra, kes seäl kauples. Seet said preestrid wihhaseks. Teisel wal öppetás Jesús surnutte üllestoustm finnitás, et armastus Jummalat ja ligmesse wásto se keigesurem Jummalat keso sanna on ja táhhendas selle aia peo mil Jerusalemma liin piddi árra rikku fama. Za ütles omma Jüngrittele: Wwage ja palluge, et teie enne seält peaf

Selle järrel räkis temma ka wiimsest kofto päwast ja õppetas, kuidas selle wasto peab walmistama.

46. Nehapawal läkkitas temma Petrust ja Joannest liina sedda pasatulle temmale walmistama. Dhto pool läks temma isse liina. Kui hakkasid söma, pesis temma omma Jüngeritte jalkad ja andis neile õpetust armastussest ja allandussest teiste wasto. Ta näitis ka käega selle peäle, kes tedda Jüda rahwa kätte pididi ärra andma ja kes omma kauba jo olli teinud rahwa ülemattega. Sest need kartsid rahwast ja ei tpytiind tedda teiste nähhes wangi wotta, sest rahwas hoidsid wägga Jesusse pöörata. Sellsammal puhul seadis Jesus ka omma pühha õhtosomaaega ennese igawessseks mälestusseks ja armo anniks kifikile, kes temma armo õppetust uskwad. Ta nüüd jättis temma wimmad Jüngerid omne hea maenitustega Jummalaga ja allus weel Jummalat ärra melega omma Jüngeritte eest.

47. Õsel läks Jesus omma Jüngerittega i mäele, ja kulytas neile sedda enue, et wimmad sel õsel teik tedda pididid mahha jät-

jätma. Petrussele ütles temma: Selsinatsel õsel, enne kui kuk saab laulnud, salgad sinna mind kolm kord ärra. Jesus wottis kolm Jüngerit ennesega Ketsemani moisa, ja seäl rohbo aias hakkas temma sure hinge abhastusse pärrast wärrisema, ja ütles: Minno hing on wägga kurb surmani, jäge seie ja walwage minnoga. Kolm kord läks temma põlwele Jummalat palluma, ikka sures abhastuses ja surmaga woitlemas. Ta pallus Jummalat kange minne ja temma higgsi olli kui werre pisarad, need langesid ma peäle. Omma Jüngerittele, kes maggasid, ütles temma: Kendaaks teie ei suda ühte tundi minnoga walwada? Walwage ja luggege, et teie kiusatusse sisse ei sa. Waim on kül walmis, agga lihha on nõdder. Algga üks Jügel tulli taewast ja kinnitas tedda.

48. Mis ta olli enne ütelnud, se sündis: Judas tulli, terretas Jesusst su andmissegaga ja sõamehhed, kes temmaga ollid tulnud, wotsid Jesusst kinni, siddusid tedda ja wiisid wangi. Kül ta olleks woinud ennast lahti tehha, agga Jummalala sanna pididi tõeks minnema. Jesus teggi weel head, ta teggi

ihhelneist, kes ollid tulnud ja tedda Petrus
 olli raiunud, kõrwa jälle terweks ja nomis
 Petrust. Jesust widi nüüd üllematte ette,
 üllema preestri jure. Küil kaebati seal
 temma peäle, agga ühtegi ei jänud tõeks.
 Julgeste tunnistas Jesús, ennast Jum-
 mala poega ollewad. Nemmad moistsid
 agga kōhnut tedda surma wäärt ollewad.
 Nemmad teotasiid tedda, löid tedda ja üt-
 lesid: Moista meile kui prohwet, Kristus,
 kes se on, kes sind löi? Siis salgas Petrus
 tedda kolm kord ärra ja keik temma Jüng-
 rid pōggenesid ja jättsid tedda mahha.

49. Jesuſi widi nüüd ma wallitseja ette,
 et tedda piddi hukka moisterama. Kui
 Judas sedda näggi, tõi temma omma rah-
 ha taggasi, wistas sedda templisse ja ärra-
 minnes poos ta ennast ülles. Pilatus näg-
 gi kul, et Jesús ilma süta olli ja püdis ted-
 da lahti lasta. Agga üllemad Preestrid
 melitasiid rahwast, et nemmad Jesust pid-
 did hukka soatma ja parrabast, kes mõrt-
 sokas olli, piddid lahti palluma. Mis ma
 pean siis Jesussega teggema? Küssis Pila-
 tus. Lō tedda risti! küssendasid nemmad.
 Pilatus tunnistas: Minna ollen ilma sü-
 ta

ta seſinnatse diſe werrest: ja ommetigi las-
 kis temma Jesust piitsadega peksta ja
 kaskis et ta risti piddi lödama. Sõa-
 mehhed punnusid siis troni kibbowitsust ja
 pannid sedda Jesusse pāhhā, teotasiid,
 süllitasiid, näersid tedda ja wiſid tedda
 wälja, et tedda risti piddi lödama.

50. Kolgata mäel löid nemmad tedda
 risti, andsid temmale adikast sappiga se-
 gatud jua ja jaggasiid temma rided. Omma
 surma wallo sees sai Jesús weel teo-
 tud ja naertud ja omma üllesrākimatta ahhas-
 tusse sees küssendas temma sure heālega:
 Mo Jummal, mo Jummal, miſs sinna olled
 mind mahhajātnud! Sellepārrast teotati
 tedda ueste. Agga Jesús küssendas jälle:
 Jēsa, sinno kätte annan ma omma waimo!
 ja heitis hinge. Pāwa walguſ olli pimme-
 daks lāinud, ma wārrises ja surnud touſid
 ülles. Sepārrast kortsid ka se pealik ja need
 kes temmaga ollid Jesust hoidmas ja üt-
 sid: Edeſte seſinnane on Jummal poeg!
 Dhtul pallus Josef Arimattiaſt Jesusse
 ihho enneselet ta sedda ausaste piddi mah-
 hamatma. Ja kui ta lubba sai, tulli ka Ni-
 kodemus ja aitſis matta. Nemmad wereta-
 sid

sid ühhe sure kiwvi haua ukse ette. Agga soamehjed hoidfid hauda üllematte seadmissse järrele.

51. Jēsus olli enne fulutanud, et temma kolmandamal päwal pärrast omma surma, pididi surruust jälle üllestousuma. Se jäi tõeks. Ma hakkas wärrisema ja üks Ingel taewast weretas suurt kiwvi haua ukse peält ärra ja istus senna peäle. Need hoidjad kartsid ja läksid omma teed. Pärrast ilmus Jēsus omma Jüngrittele ja mu rahwal, kes Jummalat kartsid, ja räkis ja õppetast weel paljo ommast õppetustest ja lunnastamisest. Temma seadis ommad Jüngrid arma õppetustesse õppetajaks ja kaks kis neid feige maarma minna ja selle õppetustesse peäle feik rahwast ristida. Nelsjakümneamal päwal pärrast omma üllestousumist kutsus temma feik ommad Jüngrid Petania liinna, tootas neile Jummalawaimo walgustajaks ja kinnitajaks. Nüüd tõi temma käd ülles, õnnistas neid ja läks nende nähhes taewa. Nemmad waatfid üksi silmi taewa pole temma järrele ja kaks Ingelid ütlesid neile: Mehhed, mis teie feisate ja wadate ülles taewa? Se finnane, kes on ülleswoetud taewa, se peab

tullema selsammal kombel, kui teie ollete näinud tedda taewa ärraminnewad.

52. Kümme päwa pärrast Jēsusse taewaminnemist said temma Jüngrid pühkawaimo andid kätte. Nendega ehhitud õpid nemmad nüüd walmis Jēsusse armo õppetust iggas kohhas fulutama ja immetegudega kinnitama. Need Ewangelisid, Matteus, Markus, Lukas ja Joannes kirjotasid ommad Ewangeliiummi ramaõpid Jēsusse ellamisest ja õppetustest. Nõistide teggude ramatus leiame meie nende õppest õppetust ja näme, et nemmad ei õpetanud ei waewa, ei willetsust egga surma. Kuu neid kiusati tagga. Agga nemmad ei õpid mehhed, truid ja ustawad surmani. Ingel, kes neid wägga takka kiusas, Saul nimmi, ilmus Jēsus taewast ja teggi tedda nese Jüngriks imme wisil. Tedda hūti õpetast Paulusseks ja olli pärrast wägga usin ja tru armo õppetust fulutama. Temmõn ka mitts ramatud kirjotand, nenda Joannes, Petrus, Jakobus ja Judas, Piibli ramatus leitakse. Neist õppime meie õppetust ja feik, mis meie kohhus õpetamala ja innimesse wasto. Nemmad

on neid kirjotatud pühast waimust aetud
 Sepärrast on nende õppetus se tõsine
 Jummalala sanna, mis meie peame uskma
 wastawotma ja piddama. Need esimesed
 Apostlid on sedda ka ennamiste feik omma
 surmaga finnitanud. Sest neid tappeti om-
 ma Danisteggia armo-õppetusse pärra-
 mis nemmad kulutasid. Agga nemmad
 lid täis lotust. Sest nemmad teadsid, ke
 sanna nemmad õpetasid ja mis se ne
 olli tootanud.

53. Sest, mis meie siit sadik Piibli ran-
 tust oueme õppinud, same meie kül näh-
 et Jummal isse on murret kannud, et
 nimesfed tedda ifka selgeminne pid-
 tundma, ja täieminne tedda tenima. Ja
 ba Adam tundis omma lojat, kes te
 isse õppetab. Ja näggi jo Jummalala õig-
 kui innimenne patto teeb temma wa-
 Kain ja Abel puüdsid jo ohwridega
 malale mele-head tehha. Nemmad
 sid, et feik head annid Jummalast
 wad ja et innimesfed nende eest tedda
 wad tännama. Abelit hidetasse te
 wagga ello pärrast ja Kain kartis jo
 ga Jummalala nuhtlust omma kurja t-

le. Ja teadis jo, et Jummal head ja kurja
 innimeste tö järrel kätte maksab.

54. Ehk kül pärrast surem hulk omma
 Jummalat ärraunnustasid ja himmude
 järrele ellasid, siis olli ommetigi neid ifka,
 feige ennamiste Seti suggu wõssast, kes
 tedda tundsid ja kartsid. Henok olli õige
 ja wagga ja Jummal korristas tedda war-
 reminne ma peält erra. Noa kartis ka
 Jummalat. Sepärrast sai temma wee up-
 putussest peästetud. Temma näggi Jum-
 mala kannatust pattuste innimestega ja
 sedda nuhtlust mis wimaks wist tulleb,
 kui nemmad omma holetusse sisse jäwad.
 Sest sai temma weel parreminne Jumma-
 lat tunda ja karta.

55. Wee upputusse järrel jäi se usk, et
 Jummal on üks, et tedda peab auustama
 ja kartma. Agga sai innimeste foggo sure-
 maks, siis otsisid nemmad Jummalat tem-
 ma lomade sees, ja hakkasid päwa, kuud ja
 taewa tähti kumardama ja unnustasid
 selle ülle omma ellawat Jummalat ärra-
 Siiski hoidis Jummal ifka omma selget
 tundmist monnedejures ja Abram ja tem-
 ma sugguwõssa sai seks wallitsetud, et nen-

De ſeas ſelle aino ellawa Jummalala tiind minne ja teniſtus piddi jama ja ſelgemakſ ja taimakſ minnema. Abramile ilmuſ Jummal iſſe ja oppetas tedda. Temma olli kindel ommaſ uſkuſ ja õige omma ello ſeſ. Iſak ja Jakob ſaid temma kaeſt Jummalat õiete tunda ja teniſid tedda omma laſtega.

56. Nende ſouſt olli Moſes. Se andiſ omma rahwale keiſſugguſt head oppetuf, temma ollemiſſeſt, teniſtuſſeſt, õiguſſeſt, ja ſeadiſ keiſ targaste, et ſelle aino Jummalala tundminne ja teniſtus nende ſeas iffa piddi jama ja taimakſ minnema. Temma panni ſedda keiſ kirja iggaweſſeſt tunniſtuſſeſt. Niid olli ſelgem uſſe ja ello oppetus ja Preeſtrið oppetaſid rahwaſt. Agga neid kaſwatati weel nenda kui rammotumad laſſed, keſ weel õiget meelt ja moiſtuſt peawad wotma. Nende oppetaſjad ſaid iffa targamakſ. Kunningaſ Tarwet ja temma poeg Salomon andſid jo targemat oppetuf Jummalaf, temma teggudeſt, hea teggemiſſeſt, walliſſuſieſt ja ſeſt, miſ innimeſte kobbuſ on. Salomon tãhhendaſ ka jo iggaweſſe ello peale, nenda kui Job.

57. Pihhad prohwetid tewad ſedda keiſ weel ſelgeminne, oppetawad, maeniſſeſad ja nomiwad rahwaſt. Jummalala kãſſo peale, tunniſtawad ſeſt ſureſt maſ ilma õnniſteggiaſt, kelleſt Moſes jo olli rãſinud, ja tootawad Iſraeli ja keige muu mailma rahwale ſuurt õnniſtuſt, ſelgemat oppetuf ja Jummalala armo. Iſraeli rahwa wangi põlweſ jã ſeſamma uſt. Nemmad hoidſid niid parreminne omma Jummalala poſe ja moiſtiſid niid, miſ prohwetid neile ollid kinnitanud, et mitte ſe wãſiaſpiddine Jummalala teniſtuſ, waid innimeſſe wagga meel ja hea ello Jummalala eſſ middagi makſab.

58. Said nemmad taggaſi tulnud omma male, ſiſ hoidſid nemmad ſelle aino Jummalala tundmiſt ja Moſeſſe kãſſo truiſte. Nemmad ollid niid ka monne aſjade ſeſ targemaſs ſanud ja ſelgeminne õppi nud iggaweſſe ello lotuſt. Wariferid ollid keige ennamiſte nende oppetajad. Agga neilep olnud weel kindlat oppetuf. Nemmad ſaatiſid neid tũhia wãſiaſpiddiſe to peale, et nemmad õhwrõde paatiſiſſe ja mu

mu asja sees omma õigust otsisid ja hinge polest parrandamatta ääid.

59. Kristia Joannes õppetas neid meelt parrandama. Temma õppetus pattust-põõrmisest olli selge ja täbbeks selle peäle, et neil tarwis olli omma süddant pattust-puhastada. Temma ristitas neid, kes temma sanna wotfid kuulda. Temma kulutas neile ka, et se lubbatud suur õppetaja, tedda nemmad, Prohwetide sanna järrel ootfit, io tullemas piddi ouema, näitis tedda rahwale ja käs kis temma sanna kuulda.

60. Sest nüüd olli se aeg täis sanud, mil Jummal omma pøega mailma õppetajaks ja õnnisteggrats piddi lakkitama. Jesus Kristus olli Juda rahwa seas innimeseseks sündinud, ja hakkas nüüd omma õppetust. Suur ja immelik olli temma tarkus, temma wisid ja kombet, et nisuggust ey olnud weel nähha egga kuulda olnud. Keif mis innimenne peab uskma ja ootma, mis ta peab noudma, himmustama ja teggema, õppetas temma ni raiste, et nisuggust tait õppetust ey olnud weel kufiti kuulda olnud. Sest temma õppetas, et Jummal keige innimeste Jummal ja õige Jõsa on, kes neid tunneb, nende järrele tulab, ja neid keif iggaweste tahhab õnsaks tehha. Temma käs kis Jummalat ille keige asjaste karta, armastada ja temma peäle lota, sest et temma tahhab ja woib head tehha siin aia

aialikkult ja seäl iggaweste. Temma finnitab, et Jummal ei wata ennam õhwrise de peäle, egga mu wäljaspiddise tenis-tusse peäle, waid selle peäle, et innimenne waimus ja tões tedda pallub ja meelmõtte sanna; ja teggudega Jummalale meele parrast pühad ellada. Temma finnitab leiggimest armastada, kui isseennast ja temmale keif head tehha. Temma tootab pattude andeks andmist omma surmaläbbi, pähha waimo abbi, ihho illestoumist ja iggawest ello neile, kes temma peäle lootwad ja temma õppetusse järrele püüdwad ellada.

61. Jesusse Jüingrid selletasid sedda õppetust rahwale. Keif, mis siit sadik Judarahwa seas nende tundmisses politikul olli olnud jäi nüüd täiemaks ja selgemaks. Judalissed olnud siitsadik üksi Jummalale sanna sanud kuulda, nüüd kulutati keige mailma rahwale, et nemmad keif tõe tundmissesele peawad tullemas ja õnsaks sanna. Mis sets tarwis läbbab uskuda ja tehha, sedda õppetab Jesusse armu õppetust selgeste ja täieste.

U f 8

lühike Risti = Dypetus.

Panne siin tähhele, et need sannad
U e d w a i m. P a u l. mis sa ses
jāus monnes kohhas leiad, tähhenda-
wad nende laulude peäle, mis selle
ramato otsas on trükkitud et sa neid
nende numbri ja salmide järrele, dy-
petusse selletusseks pead üleswotma.

Lühike Kristi: Öppetus.

1. Jummal Sannaft.

Jesusse, meie õnnisteggia, armo õppetus õppetab meid teif, mis meie peame uskma ja teggema, et meie siin ilmas woiksimme rahhoga ellada ja pãrrast surma iggaweste õnsaks sada. u.w.l. 10 salm 8. l. 11. s. 2-7

Rom. 1, 16. Minna ei hãbbene mitte Kristusse armo: õppetusse pãrrast, sest se on Jummal wãggi õnnistusseks iggawehela, kes ussub.

2. Jummal üfsi jouab inimestele ma peäl ja taewashead põlwe anda. Sedda peame sepãrrast õiete õppima tundma. u.w.l. 3.

2 Kor 9, 8. Jummal on wãggew teif armo rohkeste teile andma, et teie ifka teikis keigega woite rahbul ja rohked olla keige hea tõle.

3. Ei meie kül siin ei sa Jummalat omma silmadega nõhha; agga temma sured teud ja temma sanna tunnistawad temmast.

Laul, 19, 1. Taewat juttustawad Jummalau ja taewa lautus kulutab temma lãtte tõ, u.w. Laulud 1 sal 2: 4.

4. Taewas ja ma ei woinud isfiennast tehha. Gest ükski hone ei te isfiennast. Üks peab ollema, kes keik asiad on lonud.

5. Jummal on se, kes keik asiad omma tahtmisse läbbi on teinud. Temma on sega omma suurt tarkust, wägge ja armo meile tedda annud. u. w. Paul. 3.

Job. 12, 7:9. Et küski louuste läest, kü need sind õppetawad, ja lindude läest mis taewa al, need andwad sulle teada. Ehk pödsade läest, mis ma peäl, kü need sind ka õppetawad ja kallad merres woiwad sulle sedda juttuseada, kes on kes sedda ei tea, et Jehowa käsfi sedda on teinud Ebr. 3, 4.

6. Selgeminne on Jummal weel ennas omma sanna sees. Piibli ramatus, teada annud, keiggeennamiste felle armo õppetust sees, mis meie õnnisteggia Jesus Kristus on õppetanud ja meile jätanud. u. w. 2. 31. 52

Joan. 1, 18. Ükski ep olle ial Jummal näinud, se aino sündinud poeg, kes isä sülla on, se on meile sedda ärrafelletanud.

7. Õnnisteggia Jesusse Kristusse armo õppetus leitakse Piibli ramatus, mis Jummal isse pühha prohwetide ja apollide läbbi on lastanud ükskirjotada.

2 Tim. 3, 16. Keik pühha kirri on Jummalast sisse antud.

8. Need

8. Need sammad pühha mehhed on keik Jummal kāsso peäl üllespanud, mis innimeste õnnistusseks tarwis on.

2 Tim. 3, 15. Pühhad kirjad woiwad sind targaks tehha õnnistusseks usso läbbi, mis Kristusse Jesusse sees on.

9. Piibli ramatus on siis tõsissime Jummal sanna, mis temma isse innimestele omma pühha waimo läbbi wenda teada annud, et nemmad ei woinud effida, egga waltet ülles kirjotada.

2 Petri, 1, 21. Pühhad Jummal mehhed on rākinud aetud ja juhhatud pühha waimust.

10. Sedda on need pühhad mehhed mitmesugguste immeteggudega kinnitanud ja tullewad asiad kaua aega enne kuletanud.

Ebr. 2, 4. Jummal on ühtlasse tunnistust annud immetāhre ja immeteggudega ja mitmesugguste wāggewatte teggudega ja pühha waimo jaggamisega.

2 Petr. 1, 21. Innimese tahemisese läbbi ei olle ial ühtegi prohwetit kuletamist kätte sadud.

11. Piibli ramatus on kaks jaggo. Wana testament, ehk wana seādusse sanna; uus testament, ehk ue seādusse sanna.

12. Wana testament on enne Kristusse sündimist kirjotud ja õppetab sedda Jummal sanna, mis temma Israeli rahwale Mosesse ja prohwetide läbbi on annud.

13. Kristi rahwale on selle sees palju häid õppetusi üllespandud. Prohwetid tunnistawad Jesussest, temma sündimessest, ellamisest, õppetusest, kannatamisest ja surmast, kawa aega enne kui ta tuli.

Ap. Teg. 10, 43. Jesussest tunnistawad keid prohwetid, et temma nimi läbbi keid, mis temma siise ussuwad, peawad pattude andeks andmist sama.

14. Jesus ja temma Jüngrid tähhendasid ka ifka wanna seadusse sanna peäle. Ka meile on siis sellega teggemist.

15. Uuga uus testament, ehk ue seadusse sanna, mis Ewangelistidest ja Apostlidest on kirjotud, õppetab meid selgeminne, mis meie peame uskma ja teggema, kui tahhame Jummalas mele pärrast olla ja õnsaks sada.

16. Uus testament õppetab, mis Kristus ja temma Apostlid susannaga on rāfinud ja kuidas nemmad omma tunnistust immeteggudega on finnitānud. Meie loeme seal ka Jesusse ellamise wiisid ja kombes ennestel õppetuse margiks.

17. Sest õppime meie ka kuidas temma on kannatanud ja surnud meie eest, kuidas temma on surnust üllestõusnud ja taewa leinud

meie eest kostma, ja et ta taggasi tulles, kohbut moistsma ellawatte ja surnutte peäle.

18. Seal finnitakse ka, et Jesusse peäle peab lootma ja et mele mõttele, sannade, ja teggudega tedda peab auustama, head tehhes ja kurja mahhājāttes.

19. Piibli ramat peab siis wāgga kallis meie melest ollema. Kes sedda õiete pruugib saab ommas süddames tunda, et se Jummalast on. Sest ta lähhab selle läbbi targaks, waggaks, õigeks, rõõmsaks ja õnsaks. U. w. Paul. 3 salm 5. 6.

Joan. 7, 17. Kui legi Jummalas tahemisse jārele tahhab tehha se tunneb, kas se õpperus Jummalast on.

II. Jummalast ja temma teggudest.

1. **E**t Jummal on, ja mis temma on, sedda õppetab Piibli ramat ni palju, kui meie omma nõddrusses sees jouame moista, ja kui meie õnnistusses tarwis lähhab.

Ebr. 11, 6. Kes Jummalas jure tahhab sada, se peab uskma, et temma on, ja et ta tasujaks saab neile, kes tedda õsivad.

10. Temmal on ikka tark nou: ta seab feif targaste, mis temma hea tahtmisfe järrele peab sündima. Temma on se feige-targem. U. w. Laul, 5.

Job. 12, 13. Jummal jures on tarkus ja wäggi, temmal on nou ja moistus.

11. Jummal on tõsine. Ta teeb tõeks, mis ta tootab, ja ahwardab, armastab tõt ja wihtab wallet U. w. Laul, 8.

Laul. 33, 4. Jehowa sanna on bige ja feif temma tõ tõsidses.

12. Ta armastab head ja wihtab kurja. Ta on pühha. U. w. Laul, 7.

Laul. 5, 5. Sinna ep olle mitte Jummal kel hea meel on dälusfest; kes pahha, se ei woi so jures asset olla.

13. Jummal on bige. Ta tassub igga mehhe kätte, mis temma tõ wäärt on.

Rom. 2, 6-9. Jummal maksab igga ühhele temma teggude järrele, neile iggawest ello, kes hea ad tehbes kannatussega au ja kitust, ja hukka minnematta õnne ostwad. Agga langet hirmo, ja wihta neile, kes riakad on ja tõe sanna ei kule, agga wortwad üllekohto sanna kuulda. Willets sus ja abhastus tulleb igga ühhe hinge peäl, kes kurja teeb.

14. Siiski on Jummal wägga helde ja armolinne. Ta on selge armastus, se on, ta on ni wägga helde, et temma feif omma

omad lomad armastab ja feifile head teeb. U. w. Laul, 9.

Laul. 145, 9. Hea on Jehowa feifide wasto ja temma hallastus kääb feif ülle temma teggude.

15. Ta on sepärast pitka melega, ei nuhtle warsti pattusid, waid kannatab kuu aega.

Laul. 145, 8. Armolinne ja üks hallastaja on Jehowa, pikamelega ja suur heldusfest.

16. Üks on agga meie Jummal, agga kolm on temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg ja Pühha Waim. Ta need kolm on üks.

5Mos. 6, 4. Kule Israel, Jehowa meie Jummal on üks.

Matt. 28, 19. Minge ja õppetage feif rahwast ja ristige neid Jummal se Issa, ning se Poia ning se Pühha Waimo nimmel.

17. Sesamma kolm ainus Jummal on omma sure tarkusse ja wäe läbbi taewast ja maad lonud, ja nende sisse moistlikkud lomad pannud, kes temma heldussega woiksid täidetud sada. U. w. Laul, 3 salm 3.

Risti usso 1. õppetus.

Jlm. 4, 11. Isand sa olled feif asjad lonud ja sinno tahemisse läbbi on nemmad, ja on lodud.

18. Taewas ja ma peäl naab ja seab temma nüüdki weel feif targaste.

Laul.

Laul. 139. 16. So silmad on mo ihho näinud
kui ta seggane alles olli. So ramatusse olliid mo
pawad üllespandud, kui ühte ainusste ep olnud
weel mitte.

19. Jummal toidab, hoiab ja kaitseb
keif, mis temma on lonud. Ta peab keif
asjad ülles ni kaua, kui temma tahhab.
U. w. Laul, 24.

Laul. 145, 15. 16. Keikide silmad ootwad
sinno järrele ja sinna annad neile nende roga
ommal aial. Sa teed lahti ommad lääde ja
täidab keif, mis ellab, hea melega.

20. Ilma Jummalata tahmatatta ei sünni
ühtegi. Ta teab ja seab keif targaste, ja
keif peab heaks minnema temma tahtmisse
järele. Sest temma ükski on se õige ma-
illa wallitseja. U. w. Laul, 24. salm. 3.

1 Sam. 2, 7. Jehowa teeb kehaks ja teeb
rikkaks ta allandab ja üllendab. Ta tõstab
waest ülles põrmust ja üllendab santi sõnniko
peält.

Matt. 10, 29. Efs kaks warblast müda we-
ringi eest? ja ei lange ühtainussti neist mahha
ilma reie Jofata. Agga, ka teie pea juuksed ja
karwad keif on ärraloerud.

21. Sepärrast on keif hea, mis Jumma-
la wallitusse al juhtub, ehk meie kül m tte
sedda ei moista. Meie peama agga ifka
tar-

targaste teggema, mis meie kohhus on.
Kül Jummal siis murret peab. U. w. Laul, 27.

Jes. 28, 29. Jehowa on immelikko non pid-
danud, sedda tõssist asja on ta sureks teinud.

Laul. 37, 5. Wereta Jehowa peäle ommad
teed ja loda temma peäle, kül ta toimetab keif
hästi.

III. Inglise ja Inimessest.

1. Need moistlikud lomad, mis Jum-
mal on lonud, on Inglise ja inimessest.

2. Inglise on waimud, Jummalast lo-
dud. Teised on head, teised kurjad.

3. Head Inglise on nende jänud, kuida
Jummal neid on lonud, pühhad, targad,
wäggewad ja õnsad. Nemmad tewad alla-
ti Jummalata tahtmist ja hoidwad ja kaitse-
wad inimessest.

Ebr. 1, 14. Inglise on teniad waimud, wäl-
ja-läkitud tenistusseks nende pärrast, kes õns-
niscust pe awad pärrima.

4. Kurjad inglid on heaks lodud, agga
omma sü läbbi kurjaks sanud, on tiggedad,
kawwalad, pettised; ja püüdwad inimes-
tel kurja teha. Need hütakse kurratiks.

Jud. 6. Need Inglise, kes omma hallatust
ei hoidnud, waid omma ello-assemet mahha jät-
nud, on temma sure päwa kohtroni iggawesse
wangi põlwes pimmedusse al tinni pannud.

5. Si furrat sa ennam meid petta egga ekfitada, Eest Jesus on temma kääst woimust ärrawotnud.

Jak. 1, 14. Jagaiks klusatakse, kui ta omma ennese himmust wätaakse ja awwaretletakse. Päärast kui himmo ennast wasto on sanud, siis roob temma patto ilmale, agga kui pat saab täieste tehtud, siis sünnitab temma surma.

6. Jummal on esimesessi innimesssi, Adamat ja Ewat lonud, kellest keik innimessest siin ma peäl on sündinud.

1 Mos. 2, 7. Jummal loi se innimesse omma nää järrele.

7. Jummal andis innimessele ühhe ella wa hinge. Meest ja moistust panni temma senna sisse. U. w. Laul. 3 salm. 5.

1 Kor. 2, 11. Kes innimeste seas teab sedda, mis innimesse sees on, kui agga innimesse waim, kes temma sees on.

8. Rahho ja Rõmo tunneme süddames, kui head teme; abhastust ja tülli, kui kurja nouame. Se on se süddame tunnistus, mis Jummal meie hinge sisse on pannud. U. w. Laul. 20. salm. 1. Laul. 21.

Rom. 2, 15. Nemmad näiwad ülles, et se pääso: teggo on kirjorud nende süddame sisse, sest et nende süddame tunnistus ja nende mõtet isse kes kes ennese peäle laebawad ehl ennese eest postwad.

9. In

9. Innimenne woib head wallitseda ja kurja põlgada, kui ta agga diete rähbele pannes ja ennese ülle walwab. Eest innimessele on omma tahtminne ja ütski ei sunni tedda wäggise.

Ew. 5, 10. Katske, mis Jesanda mele pärrast on.

10. Meie ihho on kül wägga illusaste ja targaste ehhitud keige temma liitmettega. Agga se õige innimenne on se hingkes ihho sees ellab ja selle ülle wallitseb. U. w. Laul. 20. salm. 3.

11. Ihho peab ütskord surrema: hing, ei surre ial. Eest hing on üts waim, kes iggaweste ellab. U. w. Laul. 4. salm. 3.

Matt. 10, 28. Urge kartke neid mitte, kes ihho ärratapwad ja ei woi mitte hinge ärratappa. Agga kartke ennam tedda, kes hinge ja ihho woib rikuda põrgo.

IV Pattust.

1. Innimessest ollid Jummalast heaks lodud, ollid waggad ja õnsad, ilma pattosta ja wiggata, ja nenda Jummalat sarnatsed. U. w. Laul. 1. salm. 5. ja Laul. 9.

1 Mos. 1, 27. Jummal loi se innimesse omma nää järrele.

2. Agga nemmad ei jänud nenda, waid and

E

andšid ennast ommast himmudest petta,
põlgšid Jummalat kāsfo ja teggid patto.
U. w. Paul. 43, salm. 2.

3. Sest aiašt sadif on keif innimesšed pat-
to läbbi rikkutud ja nende süddames ei
ella head. U. w. Paul. 43, salm 1.

Rom. 7, 14. Ma ollen lihhalik ja patto
alla müdud. Salm. 18. Ma tean, et minne
sees, se on mo lihha sees, ei ella mitre head.

4. Reed himmud, mis jubba, ilmale tulles,
mieie sees on, läbhawad kangemaks ja kur-
jemaks kül se läbbi, kui lapsed runmalaste
kašwatakse, kül ka pahha innimeste kurja
nou ja õppetusse läbbi.

5. Sesi se tulleb, et innimenne kül mitto-
ford sedda teeb, mis Jummal on felanud
ja mahajättab, mis temma on kāsfnud.
Se on temma teeb patto mele ja mõtte,
sanna ja reggudega. U. w. Paul. 43. salm. 4.

Rom. 3, 23. Keif on patto reinud ja on
Jummalat auust ilma.

6. Uškei eua kül ilma pattota, agga
monned ekšwad ettewoetud nouu ja mele-
ga. Kui meie mitto forda übbe patto te-
me, siis ta wottab woimust ja hakkab süd-
dames wallitsema. Se on wägga pahha
luggu, sest se on patto julguš.

Rom.

Röm. 6, 12. Ergo wallitsego pat mitte kül
Punningas teie surrelikko ihho sees, et teie wot-
takšite temma sanna kuulda temma himmude
sees.

7. Waggad ekšwad kül ka, agga fogae-
matta ja meelt wasto omma nõddrusse
sees, pannewad patto wasto ja woitlewad
kurja himmude wasto, walwawad ja pal-
luwad Jummalat andeks.

Paul. 19, 13. Kes moistab keif ekštusse
arra; neist sallajast patteidest moista mind
puhtraks.

8. Innimesse kāsfi woib siis agga häš-
ti kääta, kui ta head nouab ja teeb Jum-
mala kāsfo järrel. Kes patto teeb, se teeb
išseeneselle kahjo, tülli ja melehaigust, ja
wiimne ots on hukatus. U. w. Paul. 34.
salm. 2:6.

Op. San. 14, 34. Digus tõstas rahwas
kõrgekš; agga pat on rahwale tiggedaks asjaks.

9. Jummal peab omma hirmoga pattud
felama. Sest et temma meid armastab.
Ta on sepärrast aialikko ja iggawest nuht-
lust patto peale pannud. U. w. Paul. 7. salm. 3.

Rom. 1, 18. Jummalat digus ilmutakse
sawast keige se innimeste jummalakartmatta
ello ja üllekohto peale.

V. Jeesusest, Mailma Önnisteggiast.

1. Siiski armastas Jummal innimesi ja lastis neid lunnastada omma aino süüdinud poja läbbi. u. w. Paul. 11, salm. 1, 2, ja 19, salm. 4

1 Tim. 2, 4. Jummal tahhab, et keif innimesed peawad õnsaks sama ja tõe tundmisesele tullema.

2. Jeesus kes omma Jēsa jures iggaweste olnud, isse tõssine Jummal, tuli sellepärast taewast, sündis innimeseks neitsist Mariast ja andis õiget õppetust pattustpõõrnisest ja usust, täitis isse keif Jummalala käsud ja õpetas teggema mis Jummalala mele pärrast on. u. w. Paul. 10, ja 20. salm. 5.

Risti õppetuse 2 õppetus.

Joann. 3, 16. Nenda on Jummal mailma armastanud, et temma omma ainosündinud poja on annud, et üski, kes temma sisse ussub, ei pea hukka sama, waid et iggawenne ello temmal peab ollema.

3. Jeesus oli ilma pattota ja teggi meie heaks keif Jummalala tahtmist. Temma oli waene ja willets ja temma wagga ello pid-

pidi meie heaks õppetuse märgiks ollema. u. w. Paul. 11.

Ebr. 4, 15. Meile polle illemat prestrit, kel ei peaks ärrast meelt ollema meie nõddruste pärrast, waid, kes keifis on kiusatud, orsego meie, siiski ilma pattota.

4. Ja wottis ka libbidaste kannatada ja risti surma surra, keikide innimeseste pattu eest, et temma neid piddi Jummalaga leppitama ja pattust peästima. u. w. Paul. 14.

Ebr. 5, 7. Sesamma on ohwrinud omma lihha päiwil walwesi ja allandikuid pallumisesi wagga sure kispandamisese ja silma weega ja temma palwed on ka kuulnud. — Ja kui temma keif sai lõppetanud, on temma keikile, kes temma sanna kuulwad, iggawesse önnistusese saatajaks sanud.

5. Selle kannatamisese ja surma pärrast same meie Jummalala armo, pattude andeks andmist ja iggawesse ello lotust.

2 Kor. 5, 21. Jummal on tedda, kes ühheste pattust ei teädnud, meie eest, patto ohwrise teinud, et meie piddime Jummalala õigusseks sama temma sees.

Rom. 3, 24. Meid moistetasse temma armust õigeks, ilma, se ärralunnastamisese läbbi, mis Kristusese Jeesuse sees on.

6. Se on, Jummal ei tahha meid mitte nuhhelda meie patto pärrast, kui meie Jees-

suſſe peäle lodame, pattuſt pörame, pat-
to waſto panneme ja waggaste ellame. u.
w. L. 43. 5:7.

7. Jesus touſis koſmandamal päwal ſur-
nuſt ülles ja finnitäs ſelle läbbi omma õp-
petuſt ja meie lotuſt. u. w. Laul. 17.

1 Koor. 15. Keik ſe peatük.

8. Jesus läks jälle omma taewa taggaſt
ja on meie ſeäl eestkoſtjaks.

Rom. 8, 34. Kristus on ſe, kes on ſurnud ja
mis weel ennami on, kes ka on ülles ärratud, kes
ka on Jummalä parremal läel ja meie eest pallub.

9. Taewas andis temma ka pühha wai-
mo omma Jüngeritele, et nemmad ſedda
ſelgeminne temma armo õppetuſt piddid
fulutama. u. u. Laul. 13, ſalm 395.

10. Jummal tahhab, et meie omma õn-
niſteggiaſt ſüddameſt peame armastama,
temma armo õppetuſt waſtowotma ja ſelle
järele omma pattuſt ello parrandama.

Wily 2, 10:11. Jesusſe nimmel peawad
ennast niikutama keik nende põlwele, kes taewas
ja ma peäl ja ma al on ja keikide keel peab ülles-
tunnistama, et Jesus Kristus on ſe Iſſand,
Jummalä Iſſa auuks.

11. Seſt Jesus Kristus tulles wiimſel pä-
wal taewas, kobbut moifma ellawatte ja
ſurnutte peäle. Siis ſaab igga mees kätte,
mis

mis ta ihbus on teinud, olgo hea, ehk kurri.
u. w. Laul. 17. ſalm. 4:6.

2 Kor. 5, 10. Meie peame keik awwalik-
kaks ſama Kristusſe kohto järre ees, et igaaüks
peab ſedda möda ſama kui temma ihbus on
teinud, olgo hea ehk kurri.

Apoſt. Tegg. 17, 30:31. Jummal kulutab
nüüd keikile innimeſete keikis paius, et nem-
mad peawad meelt parrandama. Sepärraſt, et
temma ühhe päwa on ſeäduud, millal ta mail-
ma peäle tahhab kobbut moista diguſſes, ühhe
mehhe läbbi, ſedda temma ſeks on ſeäduud.

VI. Digest uſuſt ja waggas-
duſſeſt.

1. Kes ſeſt diget kaſſo tahhab ſada, mis
Jesus meie eest on teinud ja kannatanud,
ſe peab ſedda ommaks Õnnisteggiaks waſ-
to wotma, ſüddameſt temma peäle lootma,
keik temma tootuſſe uſſma, omma meelt
ja pattuſt ello parrandama ja temma õp-
petuſſe järele waggaks minnema. u. w.
Laul. 12. ſalm. 3

Mark. 1, 15. Parrandage omma meelt ja
uſkuge armo õppetuſt.

2. Jesusſe peäle lootma, ſe on temma õp-
petuſt töeks piddama ja kindlaſte uſſma
et temma Jummalasſt tulnud ja meie lun-
nastaja on, kes meie aſſemel keik Ju-
mala

mala käsud täieste on piddanud ja meie eest on surnud.

3. Se, kes sedda diete ussub, se peab ka omma meelt ja keif omma pattust ello parrandama, nenda tui armo õppetust käsib. U. w. Laul. 11. salm. 4: 7.

Tie 2, 11: 14. Jummal arm, mis õnnistust satub, on ilmunud keifile innimestele ja juhatab meid, et meie peame ärrasalgama Jummal la kartmatta ello ja ilmalikkud himmud, se peame moistlikkalt ja diete ja jummalakartlikkud ellama, sessinnatset ma imas, ja ootma sedda õnnist lotust ja se sure Jummal ja meie õnnisteggia Jesuse Kristusse ou illumist, kes isse ennast meie eest on annud, et ta meid piddi lunastama keigest illekohtust ja puhastama eneselle isse rahwaks, mis ussin on hea tõle!

4. Seks tabhab Jummal isse abbiks olla ja omma pühha waimo meile anda. U. w. Laul. 17. salm 6.

Luk. 11, 13. Jesa, kes taemas on, annab pühha waimo neile, kes tedda palluwad.

Risti õppetuse 3 õppetust.

5. Sesamma pühha Waim annab armo õppetuse läbbi õiget usko, kindlat lotust, tõssi meleparrandamist, teeb meid wagegaks ja kiinitab meid keige hea sees. U. w. Laul. 43. salm 6.

Joan.

Joan. 16, 13. Kui temma, se tõe waim, tulteb, se juhatab teid keige tõe sisse.

Rom. 8, 14. Ni mitto kui Jummal waimo läbbi juhatabse, needsinnatset ou Jummas ja lapsed.

6. Algga meie peame ka armo õppetust diete õppima, tähhele pannema ja meles piddama. U. w. Laul 13. salm. 4: 6.

Luk. 11, 28. Õnsad on need, kes Jummas ja sanna kuulwad ja sedda tallele pannewad.

7. Keif, mis meie head teme, keif head mõtted, waggad himmud ja nouud on pühha Waimo tõ. Sest temma walgustab ja pühhitseb meid.

Wil. 2, 13. Jummal on, kes teie sees teeb, et teie tabhate ja woite tehha temma hea meleparrast.

8. Se on temma kes sadab head mõtted himmud ja nouud meie süddamesse, et õppime Jummalat ja isseennast diete tundma ja omma pattust meelt ja ello parrandama.

9. Mele parrandamine, ehk pattustepõõrminne, hakkab sest, et pattune inimesse omma süddant ja selle kurjad wiisid ja kombed läbbi katsub, ommad pattud tunneb ja nende parrast mures on. U. w. Laul. 43. salm. 2.

Jer. 3, 13. Õppi tundma omma alle kohtut,

es

et sa Jehowa omma Jummalala wasto olled
ülleastunud.

10. Sa hakkab siis kurwaks minnema, et
temma omma head Jummalat on wihas-
tanud ja isseennast õnnetumaks teinud
patto läbbi. U. w. Paul. 43. salm 3. 4.

Paul. 51, 19. Jummalala melepärralised oh-
wid on üks rõhbutud waim ja ruskaks pek-
tud waim, üht rõhbutud ja ruskaks pekstud
süddant ei laida sa mitre, Jummal.

11. Sa otsib siis armo ja tulletab mele
Jesuse luunastamisst, ussub temma too-
tusfed ja rõnustab ennast ommast õnnis-
teggiasst. U. w. Paul. 43. salm. 5.

1 Tim. 1, 15. Üstaw on se sa nna ja keige
wastowotmisse wäärt, et Jesus Kristus on
tulnud ma ilma sisse, pattused õnsaks teggema.

12. Sa lubbab nüüd ennast omma õnnis-
teggiale, wottab tännoga temma õppe-
tusse järrel ellada ja wottleb patto was-
to keigest wäest. U. w. Paul. 40. salm. 3.

Rom. 6, 2. Kes meie pattule olleme ärrasur-
nud, kuidas peame meie weel selle sees ellama?

13. Temma läbbes pääw päwalt kindla-
maks ommas ussus ja lotusses, parran-
dab ikka omma ello wiisid ja kombes, Jum-
mala sanna järrel, nouab ikka ennam head,
ja wihtab kurja.

14. Sest

14. Sest tunnukse selgeste, et temma
pühhasst Waimust tõeste on parrandatud,
ueste sünnitud ja pühhitsetud. Ja siis on
temma wast õige risri-inimenne.

Matt. 7, 17. Hea pu kannab head wilja.

15. Se on siis se õige usk, kui meie Je-
susse, omma õnnistegia peäle, õiete loda-
me, agga nenda ka ellame, kui temma
meid on õppetanud.

Jak. 2, 17: Usk, kui temmal ep olle teg-
gusk on isseenneses surnud.

16. Se keige üllem Jummalala ja meie
Õnnisteggia kass on se: Sinna pead Is-
sandat, omma Jummalat armastama kei-
gest ommast süddamest, ja keigest ommast
hingest, ja keigest ommast wäest, ja omma
liggimest, kui isseennast. Mat. 22, 37.

Rom. 13, 10. Armastus on kasso täiminne.

VII. Sest, mis meie kohhus on
Jummalala wasto.

1. Kui meie tahhame sedda tehha, mis
meie kohhus on Jummalala wasto; siis
peame tedda ja temma sanna ikka selge-
minne õppima tundma.

Kol. 1, 10. Kaswage Jummalala tundmisesse.

2. Meie peame tundma, et Jummal
meie

meie illem, meie õige Issand ja kohtaja moissia on: agga et temma ka meie Issa ja keige surem heateggia on. Selle läbi same meie ifka targemaks ja õnsamaks. II. w. Paul. 5. salm. 1:3.

3. Sedda wisi õppime Jummalat armastama. Sest ta lähhab meie melest kalliks ja armsaks ja meie tunneme rõõmu, temma peäle mõtteldes. II. w. Paul. 1.

Paul. 73, 25 = 26. Kes on mulle taewas armsam, kui sinna? Kui ma sinna jures olen, ei hinnusta ma ühtegi siin ma peäl. Kui mo lihha ärralõppeb ja mo südda ka, siis olet sa Jummal, mo süddame kaljo ja mo os sa iggawest.

4. Jummalat armastame meie siis süddamest, kui hea melega temme mis temma mele pärrast on.

Joan. 14, 23. Kes mind armastab, kül se peab ka minno sanna.

1 Joan. 5, 3. Se on Jummal armastus, et meie temma kässo sanna peame.

5. Meie peame tundma, et Jummal meie Feigeillem wallitseja on, ja et meie hõpis temma al olleme, ja temma käest keif armust same. Se on, meie peame allandifud ollema Jummal wasto. II. w. Paul. 3. ja 23.

1 Kor.

1 Kor. 15, 10. Jummal armust ollen minna, mis ma ollen.

6. Waggade laste wiisil peame ennast hoidma, et meie Jummal meelt ei pahanda, Se on, meie peame Jummalat kartma. II. w. Paul. 6. salm. 3.

Matt. 1, 6. Poeg annustab Issa ja sullane omma Issandat. Kui minna nüüd Issa ollen, kus on minno au? Kui ma Issand ollen, kus kartus mo cest?

7. Meie peame sanna kulelikud ollema. Sest meie olleme Jummal lapsed ja allamad; meie peame keif teggema Jummal mele pärrast, sest, et temma sedda käsib ja tahhab. 1 Joan. 5, 3. II. w. Paul. 7. salm. 4.

1 Mos. 39, 9. Kuida peaksin ma sedda saurt kurja teggema ja Jummal wasto peato teggema?

8. Sest keif, mis Jummal käsnuud, on meile õnneks ja keif, mis temma on keland, se teeb meid õnnetumaks. II. w. Paul. 7. salm. 2.

Jes. 48, 17 = 18. Minna ollen Jehowa so Jummal, kes sind õppetab sinno kasfuts kes sind juhatab senna tele, mis sa pead kaima. Oh! et ollekid mo käsud rahhele pannud! Siis oletks so rahho olnud, kui jõggi, ja so õigus kui merrelaened.

9. Keif

9. Keif, mis! meil on, sedda same meie Jummalast armo parrast. Sest peame tedda kiitma ja tännama, se on, ülestunnis-
tama, et meie keif Jummala armust same.
II. w. Paul. 2.

1. Tesf. 5, 8. Tännäge keige asja eest. Sest se on Jummala tahtminne. Ew. 5, 19.

10. Keif sedda, mis Jummal meile annab, sedda peame hästi ja temma mele parrast pruukima. Sest se on se keigeparrem tännu. II. w. Paul. 25 ja 28.

11. Meie peame Jummala peäle lootma, se on kindlaste ussma, et temma meid tahab ja woib aidata, kui meie agga teme, mis meie kohhus on.

Laul. 37, 5. Wata 63 lebbe küljes.

12. Meie peame sellega rahhul ollema, mis Jummal meile annab ja mis ta peäle panneb; ei pea mitte nurrisemma, waid peame ka hädda aial kannatlikkud ollema.
II. w. Paul. 24 ja 22.

1. Petr.. 5, 6. Allandage ennast Jummala wäggewa käe alla, et temma teid woiks ülkendada sigel aial.

Mat. 20, 15. Eks mul olle lubba minno omnaga tehha, mis minna tahhan? Eht ons suuno meel pahha, et minna hea ollen?

1. R ä s t

1. R ä s t.

13. Wallet ei pea meie ial räkima, sest Jummal wihtab keif wallet je walleräkiaid ei salli temma mitte. II. w. Paul. 7 ja 8.

Laul. 5, 7. Jummal hukkab neid ärra kes wallet räkivad. Sark. 1, 11. Wallelik su rik-
kub hinge ärra.

14. Wanduda sünnib agga siis, kui koh-
to- wannemad sedda käskwad ja peäle pan-
newad.

Ebr. 6, 16. Wanne teeb keige wastoräkimis-
se peäle otsa kinnitamisfeks.

15. Ilma asjata, eht keige tühja asja ju-
res ei pea ial wanduma. Needma ja wan-
duma on ütlematta suur ja raske pat. Sest
sega teotakse Jummalat ja temma sanna.

Mat. 5, 33-37. Minna ütlen teile, et teie
koggoniste ei pea wanduma. Teie kõnne olgoz
Jah, jah, ei mitte, ei mitte, mis ülle sedda on,
se on sest tiggedast.

Rom. 12, 14. Dnistage ja ärge wanduge
mitte.

2. R ä s t.

16. Et keif meie on on Jummala käes,
siis peame tedda ka palluma, kui meil mid-
dagi tarwis lähhab, eht kui häddast tah-
hame peästetud sada.

Mat. 7, 7. Palluge, siis peab teise antama.
Mat. 6, 5-15.

17. Moistlikkult ja targaste peame palwet teggema selle lotussega: et Jummal wifist annab, mis meil hea on.

Jak. 1, 6. Kes pallub se pallugo uskus.

Jak. 5, 16. Ühhe dige innimesse palwe maksaab paljo.

Jak. 4, 3. Teie pallute, ja ei sa mitte, sepärast, et teie pahhaste pallute, nenda et teie sedda omma himmude sees woiksite kullutada.

18. Sellega, mis Jummal annab peame rahhul ollema ja ühtegi ennast himmustama. II. w, Laul. 24.

1 Kor. 15, 10. Jummala armust ollen minna, mis ma ollen, ja temma arm epolle mitte tühine olnud minno wasto.

19. Wainwolikuud andid, mis hinge õnustusseks tarwis lähhawad, peame keige ennamiste Jummalalt palluma. Siis antakse peälegi ka ihho tarwidust.

Mat. 6, 33. Noudke essite Jummala riiki ja temma digust; siis sedda keik peab teile peälegi antama.

20. Jeesusse nimmel, se on temma õppestusse järrel ja lotes temma peäle, peame palluma.

Joan. 16, 4. Mis teie ial Jესalt pallutemino nimmel, sedda annab temma teile.

21. Kui meie nenda Jummalat pallume, siis

siis tahhab Jummal meie palwet kuulda, ja anda, mis meile tõeste tarwis lähhab ja hea on, kui ta agga nõaab, et meie ka teme, mis meie kõhhus on.

1 Joan. 5, 14. Se on julgus, mis meil on temma pole, kui meie middagi pallume temma tahtmisse järrele, siis kuleb temma maid.

22. Kui Jummal meie palwete järrel eite, siis on se meile tähheks, et meie rummalaste sedda olleme pallunud, mis meile, ehk teistele kasuks ei tulle: Sest temma antab agga sedda, mis teikile kasuks on.

Jak. 4, 3. wata 79 lehhe kükses.

23. Omma palwettega peame Jummalat ka kirrikus foggodussega auustama. Sest koddo ja kirrikus peame Jummala sanna õppima ja meile tulletama, ja teine teise eest palluma.

Ebr. 10, 24. 25. Pangem teine teist tähhele, et meie teine teist armastame ja heateggude pole kihhutame. Ja ärge jätke mahha omma foggodust, nenda kui monnel se wiis on, waid maenitsegem teine teist.

3. Käsk.

24. Mis meie omma Jummalal üskford olleme lubband, sedda peame piddama.

Laul. 50, 14. Tassu ärre selle keigefõrgemale ommad tootusfed.

F

VIII

VIII. Eest mis kōhhus on isse
ennese wasto.

1. Jummal tahhab, et meie ka isseennast
peame armastama, se on, et meie moistlik-
kult se eest peame murret kandma, et meie
kāsfi woifs hāsti kāta.

EW. 5, 29. Ikski ep olle omma ennese lihha
wihkanud, waid temma toidab ja hoiab sedda.

2. Keige ennamiste peame omma hinge
eest murretfema, et ta saaks moistlikkūks,
targaks, waggaks ja õnsaks. U. w. Paul. 25.

Mat. 16, 26. Mis kāsfo on innimesfel sest, kui
temma keif se mailma kāsüks saaks, agga om-
ma hingele kahjo teeks, ehk mis lunnastamisē
hinda woib innimenne anda omma hinge eest?

3. Ka ihho ello üllespiddamisse, peatoid-
dusse ja terwijsse eest peame murret kandma.

4. Liajomisse ja prassimisse eest, roppo
hinno ja horusse, lia murre ja wihha eest
peame ennast hoidma, sest et need terwijs-
riffuwad ja ello päwad lūhhendawad. U.
w. Paul. 26 ja 28.

5 ja 16 Käsf.

EW. 5, 18. Urge joge ennast tās wina; kust
üks õnneto ello tulleb.

Kal. 5, 19-21. Awwalikkud on lihha teud,
mis on need sinnaifed; Abbiellorikminne, horus,
rojus

rojus, kimalus, wodra Jummal tenistus,
noidus, waen, riud, kadde wihha, wihhastelle-
missed, riidlemissed, lahkumissed, seggased hū-
petussed, kaddeus, tapmissed, liig jominne,
prassiminne, ja mis nende sarnatfed on, mis
minna teile ütlen, nenda kui minna ka enne ollen
ütelnud, et need, kes nisuggust tewad, ei pea
mitte Jummalariki pärrima.

Rom. 13, 13. Ellagem aufaste, kui päwa
aial, ei mitte prassimisfes, egga liajomisfes, ei
mitte abbiello arrateotamisfes egga kimalus-
fes, ei mitte ridus egga kaddeusfes.

Kor. 3, 18. Kui kegi Jummal templi arra-
riffuk, tedda tahhab Jummal arrarikkuda, sest
Jummal tempel on pūhha, se ollete teie.

5. Meie peame ka hoolt kandma, et meil
ikka on, kust meie ommadega woime ellada;
agga rahha - ahnusse ja sikkusse eest peame
ennast hoidma. U. w. Paul. 28.

1 Tim. 6, 10. Rahha ahnus on keikide kurja-
de asjade juur.

Luk. 12, 15. Katske ja hoidke ennast ahnus-
se eest; sest ükski ei ella ommast warrandusfest se
lābbi, et temmal wägga paljo on.

6. Eōōd peame teggema ja illussaste hoid-
ma, mis Jummal meile annab, ei pea om-
ma warra pillama egga omma peatoidust
raiskama. U. w. Paul. 27.

2 Tess. 3, 11-12. Meie kuleme, et monningad

84 VIII. Sest mis meie kōhhus on

teie seas ilma hea wifita ellawad ja ei te mitte tōdd maid aiawad tūhjad asjad tagga. Agga nisuggused kāsšime ja maenitšeme meie omma Jšfanda Jefusše Kristusše lābbi, et nemmad waikšiel wišil tōdd tewad ja omma ennešte lei-
ba peawad šōma.

Op. San. 23, 21. Lakkujaja praššia saab waefeks ja tulkuminne teeb, et peab ridi hilpuš selga pannema.

Op. San. 6, 9=11. Kui kaua olled sinna maas, sa laiš? millal sa tahhad ūlestousta ommast maggamiššest? Tahhat sa weel nattuke maggada, nattuke tulkuda, nattuke maas seišta, kēd ūhhes kous? Šiis tulleb waefus šo kätte, kui jalkamees, ja šo tūhhi, kui kilpiga mees.

7. Wahhette wahhel woime ennesel ka rōmo oššida; agga nisuggušt rōmo, mis ilma pattota šunnib prušida.

Wil. 4, 4. Olge iškka rōdmsad Jšfanda sees; sa ūtlen minna olge rōdmsad.

1 Joan. 2, 16=17. Keif mis mailmas on, lihha immo, ja šilma himmo, ja ello kōrgus ei olle mitte Jšfast, waid se on mailmast, ja mailma lāhhāb hukka ja temma himmo; agga kes Jum-mala tahtmišt teeb se jāāb iggaweste.

8. Meie hea auus nimmi peab mu rahwa ees laitmatta ollema, šiš kōlbame fedda enneminne head teggema. Se pārrašt ei pea se mitte meie mielešt ūks keif ollema mis innimesšed meist rākiwad; waid meie pea-
me

me fedda noudma, et nemmad head meist woikšid rākida.

Wil. 4, 8. Mis tōššine on, mis auus, mis bige, mis kāsšin, mis šōbbus, mis hea on kuulda, mis ūks hea kōmbe ja mis kitusše wāart on, se peale mōttelge.

Opp. San. 10. Selle māllestus, kes bige on, jāāb dnnistamiššeks; agga bālatte nimmi māddaneb ārra.

Sirak 41, 15. Rašsu, et ša olled hea nimme al, sest se jāāb sülle ūllemaks, kui tūhhat suurt kuldwarrandust.

IX. Sest mis meie kōhhus on
liggimesse wasto.

1. Nenda kui meie isfeennast armastame, nenda peame omma liggimest ka armastama.

Mat. 22, 39. Ša pead omma liggimest armastama, kui isfeennast.

2. Šgga innimenne, kettel meie abbi tarwis lāhhāb, on meie liggimeune, olgo temma tutaw, ešt wođras, olgo šōbber ešt waenlane.

Mat. 2, 10. Ešš meil keikil ei olle ūks isša? Ešš ūks Jummal ei olle meid lonud.

Luk. 10, 29=39.

3. Meie armastame omma liggimest, kui isšfeennast, kui meie temmale ni paljo head

lowime, kui iseenestel, kui meie temma-
se keif sedda teme, mis meie naäksime, et
teised meile teeksid, ja kui meie sedda ei re-
temmale mis meie ei tahha et meile peab
tehtama. U. w. Paul. 29.

Rom. 12, 15. Olge rõõmsad rõõmsadega ja
nutke nutjadega.

Mat. 7, 12. Keif, mis teie ial tahhate et in-
nimesed teile peawad teggema, nendafammo-
ti tehke ka teie. Se on se käst ja need prohwetid.

4. Gesamma armastus liggimesse wasto,
kui ta armastusfest Jummal ja Jeesuse
wasto toujeb, on se üllem assti Jeesuse ar-
moõppetusfest ja fest tunnukse, et meie tem-
ma Jüngrid ja järrelkäiad olleme.

Joan. 13, 34=35. Uut kässo- sanna annan
minna teile, et teie teine teist peate armastama,
nenda kui minna teid ollen armastanud, et teie
ka teine teist peate armastama. Eestfammast
tundwad keif, et teie minno Jüngrid ollete, kui
teil on armastus issekeskes.

5. Armastus liggimesse wasto peab tõs-
sine ja selge ollema, se on, heast selgest süd-
damest tullema, ja peab sannaga ja tõga
ennast wälja näitma.

Rom. 12, 9=10. Armastus ärgo olgo sal-
salik. Armastage teine teist ellaste, kui wen-
nad. 1 Kor. 13.

Jak. 2.

Jak. 2, 15=16. Kui üks wend ehk ädde al-
lasti olleks ja neile iggapäwane toidus puduks,
ja üks teie seas peaks üttema nende watso: Min-
ge rahho sees ja sojendage ennast ja sõge kõht
täis, agga teie ei anna neile mitte ello tarwidust,
mis olleks sest kässo ollema?

6. Liggimesse hing peab meile keigeenna-
mistele kallid ollema. Meie peama tedda õp-
petama, nomima ja rõnuõtama.

1 Tess. 5, 11. Maenitsege ennast issekeskes
ja õppetage teine teist.

Jak. 5, 19=20. Wennad, kui kegi teie seast
tde tee peält ärraeksib ja kegi pdrab tedda jälle
ümber tele, se peab teädma, et kes ühhe pattuse
temma eksitusse tee peält ümber pdrab, se peas-
tab hinge surmast ja kaitab pattude hulka kinni.

7. Ka ihho polest peame temmale keif he-
ad teggema, temma terwisse ja hea põlwe
eest peame murret kandma ja kahjo eest
tedda hoidma, ni pea tedda mitte tayma,
egga waeseks peksma.

5 R ä s k.

Ebr. 13, 16. Ärge unnustage mitte ärra head
tehha ja teistele jaggada, sest nisuggused õh-
wrid on Jummal meile pärrast.

8. Keigeennamiste peame neid aitma,
kes häddas ja willetsusfes ellawad ja kui
meil

F 4

meil kassimaste joudo on, siis peame omemetigi teiste hädda kergitame ni paljo, kui ial woime. u. w. Laul. 32.

1 Joan. 3, 1-8. Urge armastagem mitte sanna ga, egga kelega, waid teoga ja tõega.

9. Sedda keif peame hea melega tegema, sest et Jummal sedda on kassnuud. Meie peame sepärrast ka warsti walmis ollema kus meie abbi ial tarwis on.

10. Kes isfeei wiitfi tödd tehha, pillutab omma warra ja puab agga teiste warral ellaga, se ep olle sedda wäart, et meie teda aitame. Sella teme omma abbiga kahjo.

2 Tefs. 3, 11-12. wata 83 lehhe küljes.

2 Tefs. 3, 10. Kes ei tahha tödd tehha, se ei peagi mitte söma.

11. Rahho peab meile keifidega ollema. Riido ja taplemist ei pea risti-rahwa seas ollema. Meie peame head söbbrust teistega piddama. u. w. Laul. 32.

Gal. 3, 16. Kusfa kadbedust ja rido on, seät on üks seggane ja selge pahha id.

12. Sest on tarwis, et meie uhke meie eest ennast hoiame ja teisi ei põlga, kes ei olle ni ausad, rikkad, ja targad, kui meie ennast armame ollewad.

Rom. 12, 16-17. Urge noudke kõrki asjo, kuid

kuid heitke ennast allandikkude seltsi. Urge olge ennaste melest moistlikkud.

Gal. 5, 26. Urge olgem tähja au peäle ahned teine teist ärritades ja kaetsedes.

Wil. 2, 3. Urge tehke ühtegi, ei rio egga tähja au pärrast. Waid arwage allandusse läbi teine teist üllemaks, kui isseennast.

13. Heamelelisjed peame ollema, kes teine teisele järrele andwad ja ei lasse ennast keige rühja asja pärrast wihhale ärritada.

Kol. 3, 12-13. Ehhitage ennast kui Jummal ta ärawallitsetud, pühhad ja armastud südda melikko hallastusse: allandusse: tasandusse: ja pitkamelega. Kannatage teine teise ja andke seine teisele andeks, kui kellelgi on middagi kaesdamist teise peäl. Kui Kristus teile ka on andeks annud, nenda tehke ka teie.

14. Omma wihhameestelle peame süddamest andeks andma, nenda kui Jummal meile andeks annab. Meie ei pea ial kurja kurjaga tassuma, waid heaga: Ei peage kurja sowima neile, kes meid wihlawad, waid peame neile keif head teggema ja Jummalat Valluma, et temma neile andeks annaks ja neid õnnistaks. u. w. Laul. 31.

Kol. 3, 13. wata üles selle samma lehhe küljes.

Mat. 5, 44-45. Armastage omma wihhamehhed, õnnistage neid, kes teid ärawannuwad,

tehle head neile, kes teid wiiskawad ja palluge nende eest, kes teile liga tewad ja teit rafka kinsawad. Et teie woiksite sada omma issa lapsiks, kes tae was on; sest temma lassseb omma päifest kurjade ja hea te ülle tousta ja lassseb wiisma sadada digede ja üllekohruste peäle.

15. Olleme meie teisi wiibastanud, siis peame andeks palluma ja hea melega sedda tadsuma, mis meie neile kurja eht kahjo olleme teinud.

Mat. 5, 23, 24. Kui so mele tulleb, et sinno wennal middagi on sinno wasto, siis minne ja leppi omma wennaga. Olle pea heameelinne omma wiibha mehhe wasto, kunni sinna temmaga tee peäl olled.

16. Keige nisugguste heade kombette sees peab meil dige tössine ja selge meel ollema. Meie ei pea teistwiisi räkima eht teggema, kui meie sübdame mõtted ja nouud on.

Ew. 4, 25. Jätke walle mahha ja räkige tõe iggaüks omma wennaga, sest et meie teine teise liikmed olleme.

17. Ei ial pea wallet räkima omma liggimesse peäle, ei kurje kõnnesid temma peäle tössima, egga tedda petma.

8. R ä s s.

Gal. 4, 11. Urge kandke keelt teine teise peäle, wennad. Kes wenna peäl keelt kannab ja omma

uuro

wenna peäle kobbut moistab, se kannab keelt kasso peäle ja moistab kasso peäle kobbut.

18. Siiski ep olle tarwis, et meie keik peakfime üllebräkima, mis meie teama tössi ollewad, kui agga teistele sest ei tulle kahjo, et meie wait olleme.

Joan. 2, 24. Jeesus isfi ei ussuud ennast mitte nende kätte, et ta keik ärra tundis.

19. Kui liggimenne on ilma süta, siis peame temma eest kostma; kui ta koggemat, ta on eksiud, siis peame tedda wabbandama. Kui se alles kahhe wahhel, kas temma pahha on teinud, siis peame sedda heals tänama.

Kor. 13, 47. Armastus on pitka meelinne ja näitab omma heldust alles. Temmal ei olle rõmo üllekohrust, agga tö värrast on temma teistega rõdm. Temma sallib keik, ta lotab keik temma ussub keik. Armastus ei wässi ial ärra.

20. Armastus tahhab, et meie iggamehesse bele anname, mis temma kobbus on, ja temmale jättame, mis temma värrast on. u. w. Paul. 30.

7. R ä s s.

Rom. 13, 7, 8. Siis tassuge nüüd keikile, mis teie kobbus on, maks, kellel maks, tolli, rahha, kellele tolli rahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulleb anda. Urge olgo teile ühtesau, kui wolga ühhegiga, kuid et teie teine teist armastate.

tate.

92 IX. Sest, mis meie kõh. liggim. wasto
tate. Sest kes teist armastab, se on kasko tõi,
este täimud.

21. Keif wargust ja pettust on Jummal
wägga kelanud ja temma ei anna uisuggust
patto andeks, enne kui keif on taggasi mat-
tud ehk tasfutud. u. w. Paul. 30.

Esef. 33, 15. Kui se däl annab panti tagga-
si ja tasub jälle mis ta on risunud siis peab ta
ellama. Luf. 19, 2-10.

22. Ei meie peagi sedda himmustama
mis liggimesse pärrast on, egga kaddedad
ollema, kui temmal ennam on, kui meile.
u. w. Paul. 29.

9 ja 10 Kask. Luf. 19, 2-10.

Opp. San. 14, 30. Kaddedus on mädda
lufontide sees.

23. Meeste ja naeste rahwas peawad tei-
ne teifega ümberkäies kassinad ja puhtad
ollema, möttele, sannade ja teggude sees.
Nemmad peawad roppo himmo wasto
pannema, roppo ja hora ello eest ennas-
hoidma. Sest et horus, rojus, kimalus wäg-
ga hirmsad pattud on. u. w. Paul. 26.

6. Kask.

Ev. 5, 315. Horajat ja keif rojastus ja ab-
nus olgo nimmetamatta teie seas, nenda kui pü-
hadelle sünnib. Ja häbbematta tö ja jölle kõnn-
es

X. Mis nende kõh. kes isseks. ellawad. 93

ehk naljabeitminne, mis ei sünni. Sest sedda tea-
te teie, et ei ühbelgi horapiddajal ep olle pärris-
mist Kristusse ja Jummalala rakis. Ukski ärgo
petko teid tühja sannadega, sest nende asjade
pärrast tulles Jummalala wiha sanna kuulmat-
ta laste peäle.

24. Omma usfo ja hea kombettega pea-
me teistele head õppetusse märki andma.

Mat. 5, 16. Teie walgus paistko innimeste
ees, et nemmad teie head teud näwad ja auus-
tawad teie Josa, kes taewas on.

Ebr. 10, 24. Pängem teine teist rõhhele, et
meie teine teist armastusse ja hea teggude pole
lihhutame.

Mat. 18, 7. Hädda ma ilmale pahhandus-
te pärrast. Hädda selle innimessele, kelle läb-
bi pahhandus tulles.

X. Mis nende kõhus, kes isse
seltsis ellawad.

1. Omma isfamaad peame meie armas-
tama, sest et meie seäl olleme sündiud ja
ülleskaswatud: kui truid allamad peame
meie seäl ellama ja üllematte sanna kuulma.

1 Petr. 2, 13. Heitke ennas teige innimeste
seadmisse alla Jofanda pärrast, olgo kunninga,
kui üllema alla, ellik pealikute, kui nende alla
kes temmast on läkkitud, kurja teggiattele kül
nuhtlusseks, agga heateggiattele kitusseks.

2. Keif,

2. Keif, mis meie Jōsamaa heaks on seātud, ehk weel seātakse, sedda peame illu-
saste piddama. Sepārrast peame kirrifo,
kolide ja waeste üllespiddamisse ja feige
mu hea seādmisse tarwis hea melega om-
mast andma.

Jer. 29, 7. Noudke sedda mis selle linnale he-
aks tulleb, kuhho ma teid lassnud ārrawia ja pal-
luge selle eest Jehowad, siis on ka teile hea pōlli.

3. Üllemad on Jummalast pandud ja on
meile kaitstaks, et meie rahhoga woime
elada. Sedda peame tännoga moistma,
nende sanna kuulma ja nende eest Juma-
malat palluma.

Rom. 13, 1-2. Igga hing heitko ennast ille-
matte alla, kellel feige üllem melewald on, sest
üllemad ep ollo muido, kui Jummalast. Agga
kes üllemad on, need on Jummalast seātud. Kes
nūid illematte wasto panneb, se panneb Juma-
mala wasto.

4. Keif maksu, mis on seātud, peawad al-
lamad truiste maksma, mitte petma, ega
hurrisema.

5. Perrewannemad peawad ommad or-
jad armastama, diget toidust ja palka nei-
le andma ja head olkema nende wasto, kes
neile tödd tewad.

Rol.

Rol. 4, 1. Jōsandad tehke fullastel, mis
dige ja mis kōhhus on, ja teādte, et ka teil
Jōsand on tgewas.

Jak. 5, 4. Wata nende tōttegiatte palk, kes
teie maid on ārraleikanud, mis teiteft on tinni-
petud, se kōssendab ja leikajatte kōssendamis-
sed on tulnud wāggede Jōsanda kōrwatte ette.

6. Kes teisi teniwad need peawad tru-
iste tenima, sanna kuulma ja mõtlema, et
Jummal nende waewa tahhab tassuda.

Ev. 6, 5-8. Teie fullased kuulge nende sanna,
kes teie Jōsandad on lihha poleft, kartusse- ja
wārristussega omma süddame waggadusse
nenda kui Kristusse sanna. Ei mitte silma kir-
jaks tenides, kui need kes innimeste mele pārrast
pūuwad olla, waid kui Kristusse fullased, kes
Jummala tahtmist süddameft tewad, kes heal
melel Jōsandat teniwad, ja mitte innimesft.

Mat. 25, 21. Sinna hea ja dutaw fullane, sin-
na olled ille pisko ustaw olnud, minna tahhan
sind ille paljo panna. Minne omma isfanda rō-
mo sisse.

7. Abbiello rahwas peawad teine teist
kindlaste armastama ja aitma ja ei ial tei-
ne teist mahha jātma. Nemma peawad
ühhes tödd teggema. ühhemelelissed olle-
ma ja rahho sees teine teisega ellama.

6. R ä s k.

Ev. 5, 33. Iggaüks armsatago omma naest
kui

kui isseennast. Agga naene katsko, et ta wottaks meest karta.

8. Lapsi peab moistlikkult ihho ja hinge polest kaswatama, et nemmad oppiwad Jummalat ja temma sanna tundma ja armastama, waggaste ellama ja keikipiddi wisi parrast ollema.

Ev. 6, 4. Teie isjad kaswatage ennaste lapsi karristamisfes ja Issanda maenitsemisfes.

9. Lapsed peawad hea kaswatamisfe eest omma wannematte sanna kuulma, ja tannoga neid auustama ja neile romo teggema.

Ev. 6, 1 = 3. Lapsed kuulge omma wannematte sanna Issanda sees, se on dige. Auusta omma isja ja emma, se on essimenne kasso: sanna tootusfega, et sinno kassi hastesi kait ja sinna kaua ellad ma peal.

10. Oppetajad peawad armo oppetust truieste kulutama, isse waggaste selle jarrel ellama ja isseennast ja ommad kuuljad puudma onfaks tehha.

1 Tim. 4, 16. Panne rahhele isseennast ja sedda oppetust ja kindlaste senna sisse; sest kui sa sedda teed, siis woid sa isseennast ni hastesi, kui neid, kes sind kuulwad, onfaks tehha.

11. Kuuljatte kobbus on, et nemmad omma oppetajatte sanna kuulwad, neid armastawad ja neil toidust andwad.

Ebr.

Ebr. 13, 17. Kuulge ommad jubhatajad ja wotke nende sanna. Sest nemmad walwawad teie hingede eest, kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda romoga tewad, ja ei mitte ohlades, sest teile ep olle sest kasso.

1 Kor. 9, 14. Issand on seadnud neile, kes armo oppetust kulutawad, et nemmad armo oppetust peawad ellama.

12. Ommad head sobbrad peame kalliks ja armjaks piddama, ja heateggiattel tannalikitud ollema.

Opp. San. 17, 17. Dige sobber armastab iggal aial.

13. Ka weistele peame digust teggema. Ei pea mitte lojust somata piddama, ei ilma aego waksma egga ille joudo waewama. Sest ta on ka Jummalal loom.

Opp. ram. 12, 14. Uks dige teab omma lojusfe hinge waewa.

Keige nisugguste hea kombette sees on Jesus meile tahete jactud, et meie temma jalgede sees peame kaima. Teme meie sedda, siis olleme Jesusse jarrelekaiad ja tossifed ristiiinimesfed.

XI. Ristirahwa onnistusfest siin ellus ja parrast surma.

1. Kui meie sedda wisi tossifed ristiiinimesfed olleme ja Jummalat ja omma lig-

G

97

gimest tbest armastame, siis ellame jo siin ma peäl rahho ja rõmoga. U. w. Paul, 21

1 Petr. 3, 10-11. Kes omma ello tahhab armastada ja head päiwi nähha se pöörge enast kurjast ärra ja tehko head, temma oisigo rahho ja noudfko sedda tagga.

2. Jummal pühha Waim finnitab meile siis armodypetusse läbbi, et meie Jummal lapsed olleme, ja et meil pattude andeks andmist on; sest et meie Jeesuse, omma õnnisteggia, peäle lodame, omma meelt olleme parandanud ja nenda ellame kui Jeesus isse on käsnud.

3. Meie olleme siis wägga õnsad innimesed. Sest meil on Jummal ja innimesega rahho ja hea süddame tunnistus ennese sees. U. w. Paul, 13.

Rom. 8, 15-16. Teie ep olle sanud sullase põlwe waimo, et teie peaksite kartma, waid lapse põlwe waimo, kelle läbbi meie kaisendame; Nõba Jesa. Sefamma waim tunnistab meie waimoga, et meie olleme Jummal lapsed.

4. Ehk siis Jummal ka wahhest omma hea targa nou järrel willetsust ja hädda meie peäle panneb; siis woime Jeesuse armo õppetussse enuast rõmustada. U. w. Paul, 2, salm. 4.

Rom.

Rom 8, 28. Meie teame et keik heaks tuleb; neile kes Jummalat armastawad.

5. Jummal mõtleb siis ka armoga meie peäle, fergitab ja wähhendab meie hädda ja aitab sedda kanda.

Rom. 8, 35-38. Jef. 49, 14-16.

Jef. 54, 7-10. Ma ollen sind ärrikesse silmapilkmissse aia mahha jätnud, ja sure hallatussega tahhan ma sind fogguda. Käl mäed liikuwad ja mäe kinkud kõikuwad; agga minno heldus ei pea mitte sümust lifua, egga mo rahho feätus kõituma, ütleb Jehowa so hallastaja.

1. Kor. 10, 13. Jummal on ustaw, kes teid ei lasse küsara ennam, kui sadate kanda waid tahhab teie küsatussega ka sedda otsa rehha, et teie sudate kanda.

6. Surmas on meile se lotus, et meie teigest häddast peäseme ja iggaweste õnsaks same. U. w. Paul, 38 ja 39.

Rom. 8, 17-18. Olleme meie lapsed, siis olleme meie ka pärriad, nihästi Jummal pärriad, kui Kristussega pärriad, kui meie temmaga kannatame et meie ka temmaga auu sisse same. Sest minna arwan, et sellesinnatse aia kannatamissed ep olle ühtegi wäärt selle auu wasto, mis meile peab ilmutadama.

7. Sest iggawest ello on Jeesus meile too tanud ja sedda woime meie täie lotussega ka sepärrast wdata, et Jummal siin ma peäl

peäl weel täieste ei tasfu, mis hea ehk kur-
ja innimesse tö wäärt on.

Rom. 2, 6. Jummal maksab igga mehhele
temma teggude järrel.

2 Tim. 1, 10. Jesus Kristus on surma kau-
tanud ja elko ja hukka minnematta põlwe wal-
ge ette tonud.

8. Meie peame feik surrema. Agga
hing ei surre, waid ihho. Hing jääb ella-
ma ja lähhab kohhe senna rõmo ehk wallo
paika, sedda möda, kui ta ihhus on teinud.

11. w. Laul. 17. salm. 6.

Ebr. 9, 27. Innimestele on seätud ükskor-
sura, agga parrast sedda kohhut.

Luk. 16, 22-23.

9. Wiimsel päwal touseb ihho ka surnust
ülles. Jesusse Kristusse saama peäl; agga
mitte ennam ni többine ja waewalinne ja
surrelik, kui ta siin on olnud; waid paljo
ausam ja waimolikko kombettega ehitud.

1 Kor. 15, 43-44. Kadduwas põlweks kül-
watakse ihho, hakkaminnematta põlweks ärra-
takse ülles. Uura külwatakse, wäes ärratakse ül-
les. Üks libhatik ihho külwatakse; üks waimo-
lik ihho ärratakse ülles.

10. Need innimesed, kes wiimsel päwal
weel ellawad, need sawad ellawalt mudetud
1 Kor. 15, 51. Ei meie kül feik ei lähhab
maggama, agga meid feik peab mudetama.

11. Fe-

11. Jesus moistab siis kohhut ellawat-
te ja surnutte peäle, innimeste mõttede
sannade, ja teggude peäle. Siis saab
iggames kätte mis temma wäärt on.

Kooguj. 12, 14. Jummal wiib feik, mis
tehtud, kohhe ette ja feik, mis sallaja, olgo se
hea ehk kurri.

Rom. 2, 16. Kui Jummal innimeste sallaja
tö peäle Jesusse Kristusse läbbi kohhut moistab.

2 Kor 5, 10. Meie peame feik arwalikuks
sama Kristusse kohhe järre ees, et iggaüks pe-
ab sedda möda sama, kui ta ihhus on teinud,
olgo hea ehk kurri.

12. Sessinnane ma ilm saab siis hõpis
mudetud.

2 Petr. 3, 10. Issanda pääw tulles kui war-
ras õsel, millal taewad rakkumies ga peawad mö-
da minnema ja ilmalikkud asjad ärrapõllema ja
lõpma ja ma ja need teud, mis seäl sees on, pea-
wad ärra õllema.

13. Need waqqad kes siin pattust pöra-
nud ja omma Õnnisteggia peäle on loot-
nud ja temma õppetusse järrel ellanud,
sawad siis iggaweserõmo- paika, kus nem-
mad ilma hädda ja waewata iggaweste
ellawad.

Joan. ilm. 21, 4. Jummal rahhas ärra pühki-
da feik wee pisarad nende silmist, ja surma ei pea
ennam ollema, egga leinamist, egga ksisendamist

3

99

egga waewa ei pea enam ollema. Sest et esimesed asjad on ärralainud.

14. Ünsad sawad seal Jummalat ja omma Õnnisteggiat näbha, Inglide ja waggade hulkaš ellada niisugguše hea põlwe fees, mis ükski ei woi ülesrākida, ja se jāāb neile iggaweste.

Mat. 25, 46. Need, kes õiget, lähhawad iggaweste ellusse.

Rom. 2, 7. Neile iggawest ello, kes head tehhes kannatussega au ja kiust ja huffaminematta õnne ošiwad.

15. Nemmad kaswawad ikka Jummalat tundmisses, sawad ikka enam temma sarnatseks ja õnsamaks. Nemmad rõmustawad ennast, et nemmad sin hästi on woi telnud ja et nemmad sest kadduwast põlwest on lahti sanud.

Mat. 25, 21. Wata 95 lehhe küljes.

16. Nenda lähhawad siis keik Jesusse armo: õppetusse tootused tõeks ja õnsade sure õnnistusse lābbi saab Jummal auustud, agga temma ahwardamissed lähhawad ka tõeks.

17. Sest need kes surmani pattust pōōr, matta ja parrandamatta jānud, lähhawad sure wallo paika, iggawesseks teotus.

tusseks ja hābbiks. Neid waewatasse seal ommast kurjast himmudest ja süddame tunnistussest, et neil ülesrākimatta wallo ja nuhtlust on, ja jāāb neile lõpmatta.

Mat. 10, 28. Wata 65 lehhe küljes.

Rom. 2, 8:9. Kanget hirmo willerus ja ahbastus tulleb igga hinge peäle, kes kurja teeb.

Mark. 9, 44 Nemmad peawad pōrgo minema kustutamatta tulle sisse, kus nende us ei sure ja se tulli ärra ei kustu.

XII. Sakramentidest.

1. Jummal õppetab kōl omma sanna fees, mis meie peame ussima ja tunda meie peame ellama. Agga temma tabhab meile ka teist wiisi weel appi tulla: Nisimist ja pūbha õhto-sōma-aega on Jesus meile seks seādnud.

2. Pūbha ristmissse lābbi wotasse meid wasto risti kōggodusse sisse ja meie same ennestelle risti innimesse nimmi: ja pūbha õhto-sōma-aia lābbi same ommas uskus kiinitud.

3. Taewa minnes lāskis Jesus keik neid ristida, kes temma armo õppetusse sanna tabtsit wasto wotta ja temma lunastamissest kasso sada.

Mat. 28, 18. Minge ja õpperage keik rah-
wast a ristige neid Jummalale se isja ja se poia
ja se pühha waimo nimmel

Mat. 16, 16. Kes ussub ja kedda ristitakse
se peab õnsaks sama.

4. Weega ja Jummalale sannuga same
ristitud ja tootame, et meie kolmainust
Jummalat ommaks Jõsaks, Õnnisteggi-
aks ja saatjaks tabhame wastowotta, tem-
ma sanna kuulda ja temma mele järrele
ellada.

5. Selle peäle wottab Jummal meid
ommaks lapsits wasto, tootab meile om-
ma armo, pattude andeksandmist ja ig-
gawest ello.

Kal. 3. 26. 27. Teie ollere keik Jummalale lap-
sed ussoläbbi Jeesuse Kristuse sees. Eest mitto
teid Kristuse sees on ristitud, teie ollere ka
Kristusega ennast ehitanud.

Tim. 3, 5. Jummal on meid õnsaks teinud. n. t. s.

6. Meie peame ausaste tõeks teggema,
mis meie ommas ristimises Jummalale
ollene tootand ja Jeesuse õppetust uskma
ja selle järrel õiete ellama.

Mat. 7, 21. Ei sa keik, kes minnowasto ütles:
Jõsand, Jõsand! taewariki; waid kes teeb min-
no Jõsa tahmist, kes taewas on.

7. Walle

7. Walle usk, ebbausk ja keik pattud
on need kurratiteud, wiisid ja kombes, mis
meie ristimises ärrawannume, se on, mis
meie tootame hõpis mahhajatta.

1. Joan. 3, 8. Kes patto teeb, se on kurratist.
Seks on ilmunud Jummalale poeg, et temma kurr-
rati tõõd piddi ärraril kuma

8. Walle usso, ebbausso ja patto läb-
bi jame sest õnnistussest jälle ilma, mis
meie ristimises olleme sanud.

Rom. 6, 20. Kui teie patto sullased ollere, siis
ollere teie õigussest lahri.

9. Omma ristimist ja mis meie selle
jures Jummalale olleme tootand peame
ikka mele tulletama ja sega ennast rõnus-
tama, et Jummal ka meie nõddrusse sees
meie peäle hallastab, meiega kannatab ja
leppib. u. w. Paul. 35.

4. Peat üf.

10. Selle usso sees same kinnitud Jee-
susse pühha õhto soma aia läbbi, mis tem-
ma keige ristirahwale on seadnud.

11. Jeesus wottis leiba, tännas ja an-
dis omma Jõngrittele ja ütles: wotke,
sõge, se on minno ihho. Selsammal kom-
bel wottis temma ka karrikast ja tännas

5

ja

1 Kor. 11, 27-28 Kes ial sedda leiba sööb, ehk kes Jesanda karrika seest joob kölwatumal wistl sel on Jesanda ihust ja werrest süüd. Ugga inminenne katsugo ennast läbbi ja siis sögo temma seft leiwast ja jogo seft karrikast, seft kes kölbato sööb ja joob, se sööb ja joob enneselle isse nuhelust.

19. Jesusse laua jures peame sedda tänt, noga meletulletama, mis temma meie eest on teinud ja kannatanud ja peame nouuks wotma, et meie eddespidi temma mele pärrast tahhame ellada, head tehhes ja kurja mahhajättes.

20. Kellese sefamma meel ja nou ey olle, ei sellel olle Jesusse laual kämissesit ühtegi kasso, waid suremat kahjo. Sest et temma fergemelega on, ja omma tännamatta fowwa süddamegga suurt patto teeb.

21. Sellepärrast käime ka pihkil enne kui Jesusse lauale läheme, et saaks meie mele tulletud, mis meie kohhus on tehha, kui meie ausaste Jesusse pühha õhto- sõmaaega tahhame wotta.

22. Je

22. Jesusse laua kä mis ei peo meie mitte mahha jätma; egga sega kauaks wibima. Sest et meie usso ja wogga ello finnitust ikka tarwis lähhab, ja et sel on tännamatta südda omma Jesusse wasto, kes ei tahha hea melega temma seadmisse järrele tedda eunese mele tulletada. 11. w. Paul. 37.

5. P e a t ü k.

Mon

Monned

ued

waimoliffud Lausud.

I. Rituse laulud.

I.

Wisiil: Nüüd Jummalale auustust.

Ma laulan omma Jummalal! Sel kitust annan ma, Kes wõtnud omma tiwa al Mind järgest warjata.

2. Suur temma on ja temma au Käib ülle ilma ma. Ja taewas ilmub temma nou, Mis ilma otjata.

3. Mo Jummal ellab iggawest, On ifka muutmatta. Suurt rõmo tunnen minna sest: Ma ellan temmaga.

4. Suur, wäagew, tark on temma id, Ja tunneb selgest mind. Ja jouab appi minnule. Sest Jummal kidan sind.

5. Käl pähha, dige, tdsine On temma tahtminne. Oh! olleksin ta sarnane, Siis töl, haks minno td.

6. Ja armlast appi joudnud mul, On Jeesust läkitand. Oh Suneto ja, tänno sul! Mind alled lunnastand.

7. Mo Jummalal on hea meel Mo wae-sest ilma peäl, Kui tedda ussun, pöran weel Mo patto ellust teäl.

8. Sels

I. Rituse laulud.

8. Sels tahhan ma nüüd wõitelda, Ja pähha waimo wäes Ja lihha tahmist sõitelda, Kunni mul wõimus käes.

2.

Wisiil: Au kitus olgo iggawest.

Siit sadik aitnud Jummal mind. Suur olli temma heldus. Siit sadik on ta murretsind; Eht kassin on mo tölbdus. Ja on mind aitnud armoga, Kui hädda hakkas tulles. Sest minna rõdmfast laulan.

2. Ja andis ihho: terwist mul, Ja hoidis terwe mele. Kui juhtus wigga, kurbdus mul, Ja sedda põris jälle. Mi teggi Jummal heldes-te, Et lahjuks jäänd mul ühtegi. Sest minna rõdmfast laulan.

3. Ja dnnistas keik minno td, Mis minna wõtsin ette. Ei ühtegi läind laiale, Ma sain mo waewast kätte Mo toidust, kattet ihhole, Keik mis mul tarwis ialge. Sest minna rõdmfast laulan.

4. Kui juhtus wahhest willestus, Et meekt ma pidin deitma; Siis temma armo mällestus Mo hinge hakkas täitma. Ja kinnitas mind wäggewast, Ja hoidis mind kui omma last Sest minna rõdmfast laulan.

5

5. Oh

5. Oh aita eddespidi weel, Mo häddas Jummal taewast. Oh kule minno palwe heäl, Kui siit mailma waewast Ma tditan sinno taewaese, Et saaksin senna järgeste, Ja seäl sul röömsast laulan.

Laulud Jummalast.

3.

Jummal on keif asjad lonud.

Wisiil: Oh Kristus lunnastaja.

Sa keige kbrgem Jummal, Keif kidab sinno au, Ma ollen waene rummal Ja siiski nään so nou. Keif, mis sa ial teinud, On hästi korda läinud, Suur, wäggem on so tö.

2. Sa olled targast lonud, Keif, mis film ial nääd, Kuud, päwa ette tonud. Keif ikka paigal jääb, Ruhho sa sedda pannud. Sa olled murret kannud. So seädus ikka jääb.

3. Sa, Jummal, olled teinud So lomad targaste; Keif lojust, linnud lonud, Ja kalad merresse. Mets, laggedad ja wäljad, Need ammo kulutawad, Et suur on sinno tö.

4. Oh helde Jummal aita, Et ma sind leiaksin, So teggudes end näita, Et minna dppiksin Sind tundma, armastama, So mele pärawast sama. Siis ellan targaste.

5. S

5. Sest sinna olled annud Mul moistust, tere wet meelt, Mo hinge sisse pannud Ka targust illewelt, Et tähhele woin panna So wiisid, tödd. So sanna mind weel teeb targemaks.

6. Sa olled armust aitnud, Et ma sest tunnen sind. Sa olled mulle näitnud, Et sinna püüdsid mind, So jure juhhatada, Et woiksin auustada Sind omma Jummalat.

4.

Jummal on iggawenne ja muutmatta.

Wisiil: Mo hing nääd röömsast.

Sa olled iggawenne Ja iggaweste muutmatta. Mo Jummal! sedda enne Ep olnud ükski, orfata Jääb sinna wallisema; Kui mailm hukka lääd. Sind peab häbbenema So loom, ku temma nääd, Et wägga lühhikenne On meie igga teäl, Et pörm on inimenne, Ja tuhk siin ilma peäl.

2. Ma tunnen, helde Jummal Suurt rõmo sest et sinna jääb. Sest kust ma waene rummal Käl saaksin abbi; sinna nääd Nääd ärra keif mo hädda Nääd, keif mo willetsust. Sul kaeban ikka sedda, Ja leian rõmustust. Mo Jummal jääb mul toitsaks, Kui innimesed ka Mind mahha ärwad, aitsaks On temma lõpmatta.

3. Sa on mind ette tonud, Sa murretseb ka min,

h 2

no

no eest. Ta on mo hinger lonud, Et peab jäma iggawest. Et jägo ihho mahha Ja jägo mullats ka. Mo Jesus nouab tagga Mo hinger; rõmoga ka ihho Douseb ülles Ja hakkab ellama. Siis pean temma süles Ta rõmo naggema.

5.

Jummal on keigewäggewam ja seab
keik targaste.

Wisil: Nääb on se pääw jo lõppenud.

So wäggi, Jummal iggawest, On ilma otsata. Keik, mis ma nään, on sinno käest. Sind kidad ilmama.

2. So päike paistab meie päel, Ja kulutab so au. Ku, tähhel kiitwad üllemel, Et tark on sinno nou.

3. Keik mailm kidad rõdmsaste. Sest sure wäega loid sinna keik ni targaste, Et seisab ilma ma.

4. Keik sinno lomad lodamad So sure wäe peäl! Kui sinna tahhat, ellamad Ja leidwad toidust teäl.

5. Sa teggid imme wisil mind. Sa andsid moistust mul, Et saaksin, Jummal, tunda sind. Sest tänno olgo sul.

6. Mo

6. Mo Jummal on mo abbimees, Ta wäggi otsata. Ma ollen rõmus temma sees. Ei jä ma abbita.

6.

Jummal on iggas kochhas ja teab keik.

Wisil: Kes Jummalat ni lasseb tehha.

Mo Jummal teab mis ma teinud, Mis ma nüüd teen ja nouan w el. Ta on mind iggas kochhas näinud Kus ial ollin ilmas teäl. Ta watab merre süggamust, Ja katsub läbbi pimmesust.

2. Ei sa kül ennast ükski peita Ta wägga selge silma eest. Kubho sa tahhat ennast heita! So Jummal nääb jo iggawest. Kus ial lähhat lituma, Seäl on so Jummal isse ka.

3. Oh karda tedda, sinno häbbi, So pattud nääb ja tunneb ta. Oh möttele järrel, selle läbbi Ea dppid meles piddada Ta käsud, dppid kartma ka Ja jättad pattud hirmoga.

4. So ristil al ja willeisusfes Nääb Jummal sind ja kannab hoolt. Ta seisab sinno abhasusfes Ka armust ilka sinno poolt. Ei temma jätta omma last, Kes seisab kurja teggemast.

5. Ta tunneb sind, kui sinna surred. Ta juh-

h 3

hatab

Hatab sind taewa ka. Kui sinna agga diget murret Siin olled kannud holega. Siis on so hädä loppetud, Ja taewas saad sa rõmustud.

7.

Jummal on pühha ja dige.

Wisil: Jummal ma ning taewa loja.

Pühha, pühha olled Jummal, Dige olled iggamest. Anna et ma waene rummal Oplksin ka teigest wäest, Pühha, dige ollema, Ja so tahtmist teggema.

2. Keit so käsud tunnistawad, Et sa meid kül armastad Sest kes sinno tahtmist tewad Hästi ma peäl figgwad, Jäwad ilma tülisita Surrewad ka rahhoga.

3. Ei sa falli kõwerussi, Däl ei seisa sinno ees. Nuhthust nääd, ja willefussi Patto pärrast iggamees. Sest sa wihtat kurja tödd, Nuhthled kes süallused.

4. Pühha, dige olled sinna Kelges ommas seädmisfes. Anna agga; et ka minna Ellan sinno seädmistes. Pähhitse mind diete, Et sul kõlbaks minno tö.

5. Et ma wihtan mis sa wihtad Sinno mele järrele Ellan; Sedä mis sa ihtad, Teen, ja püan järgeste Olla sinno sarnane Siis ma kõlban taewasse.

8.

8.

Jummal on tõssinne ja ustaw.

Wisil: Oh wagga Jummal kes.

Sa olled tõssine Ja pead omma sanna. Keit wallet wihtat sa. So waimo mulle anna; Te, Jummal, pallun ma, Et nouen tagga sind, Ja ollen tõssine, Seks Jäsa aita mind.

2. Keit tulled kätte wiht, Mis sinna ähwardanud. Keit wimaks saab ka tõeks Mis sinna tootanud Sest minna wihtan nääd Keit kurja kowwaste. Keit walle, kawwal jut Jääd mahha järgeste.

3. Sa Jummal teggid tõeks Mis sa mul tootanud. Kül häddas waesufes Sult abbi ollen sarnud Sa toetasid mind, Kui ma sain teotud. Sa rõmustasid mind, Kui ma sain kurtustud.

4. So nou, et piddi mind Mo pattust peästeta ma Da täiest tõeks läind. Mind tulli lunnastama Mo Jesus, sinno poeg, Kes surri minno eest, Toi sinno armo mul, Mind peätis pörge käest.

5. Sest Jummal kidan sind Ja lodan sinno peäle. Ma tännan rõõmsast sind Ja tõstan omma heäle So pole järgeste. Tru, ustaw olled sa, Ei sinno sanna jä Kül ial täitmatta.

5 4

9.

9.

Jummal on armolinne ja pitka melega.

W i s i l: Kes Jummalat ni lasse tehha.

Kes sinna maad ja taewast lonud, Mo helbe Jummal, imme tō On keik, mis sinna ette tonud Ja näitab meile selgeste Et sa meid wāgga armastad Ja meie peäle hallastad.

2. Sa olled ello meile annud, Keik liikmed saime sinno käest; Sa olled hinged sisse pannud Ka meelt ja moistust targast wāest. Sa ollid helbe lõpmatta Ja kannatafid meiega.

3. Ei kohtusse sa tahtnud minna, Eht suur kül olli meie sü. Hea, pūhha, dige olled sinna: Ei meile digust ūhtegi. Meid kandfid pitka melega Ja andfid ennast leppita.

4. Hea helde, wāgga armolinne Ja kannatlik on sinno meel. Sa aitad ikka täieminne Meid, kes sind appi hüüwad weel, Kui hädda waewas ellawad Ja sinno peäle lodawad.

5. So armo same ūskford nāhha, Kui dnša kurma sūreme. Siis wottad sinna lahti tehha M il taewast, kus kül rohkeste So arm so au meti paistawad Ja rōmoga meid tādawad.

III,

III. Joulo Laulud.

IO.

W i s i l: Ma tullen taewast ūllewelt.

Ūs dnnistusse pāaw on se, Mis Jummal teind mailmale. Et Kristus taewast lāktitud, On innimesseks sūndinud.

2. Mis imme tōdd on Jummal teind, Et temma ainus poig on lāind Ni alwaks, meie sarnane On temma tulnud ilmale.

3. Oh Jummal! immeks pannen ma, Sa olled pūhha muutmatta, Ja siisti sinna hallastad, Ja omma poia lāktitad.

4. Ei sinna tahha piddada Nūūd ennam wiuha melega. So poeg on mete peastia Ja leppitab meid sinnoga.

5. Oh armas Jēsand Jēsus Krist! Kes armastad mind hāddalift, Kuis jāttad taewarōmo nūūd, Teed ommaks minno patto sūūd?

6. Mind, kes ma muld ja pōrmoke Ni wāgga auustats et se, Kes isse taewa tunningas Mo waese eest end allandas.

7. Sa katsud isse ilma peal, Mis hädda innimestel seäl, Et woiksid sure armoga Meid waewast lahti peastada.

8. Sa wottad dppetussega Meil ello teed nūūd

nüüd näidata. Sa olled märgiks keikile,
Kes ma peäl nouduwad taewasse.

9. Sa olled taewa lahri teind, Sest et sa
meie ele leind Ja omma kalli surmaga Meid
wotnud pattust peästada.

10. Sest olgo Jummalale au, Kes tdeks on
teinud omma nou, Mis temma ammo pidda-
nud Ja armo peäle mõtelnud.

11. Sest olgo Jesus fiderud, Kes innimes-
seks sänbinud Ja mind ni wägga auustand Et
ta mo sarnatseks on saand.

12. Oh laulge rõõmsast minnoga Keik inni-
mesfed Inglid ka. Üks õnnistusse pääw on se
Mis Jummal teind mailmale.

II.

W i s i l: Müüd on se pääw jo lõppenud.

Ja tulled abbiks minnule, Mo Jesus peästaks.
Ja tulled nüüd mailmale Tõde pole satajaks.

2. Ja õppetab meid diete Keik, mis meil tarwis
lääd; On tse tõe jo ello te Ja peästjaks meile jäd.

3. Oh kuulgem temma tanna nüüd, Ja kässo
järrele, Siis kautab ta meie süüd Ja wiib meid
taewasse.

4. Kes nüüd weel rummal moistmatta Teeb
patto kõwverust, Se tunneb ilma otsata Ka
omma sõggedust.

5. Et

5. Et ta ei kuulnud tdeste Jesusse õppetust Waid
einast lubband pattule. Sest saab ta hukkatust.

6. Kes agga orab Jesussest Keik patto leppitust,
Se wotko pattust põrda tdest Ja järko kõwverust.

7. Sest Jesus surri tdeste Käl innimeste eest
Ep olle ial temmale Hea meel sest patto tõd.

8. Sesamma Joulo rõmo sees Oh katskem ho-
lega, Et uskus seisaks iggamees Ja kurja wihi-
faks ka.

9. Pat, minne sinna põrgusse! Meid Jesus
lunnastand Weil on nüüd teada parrem te, Mis
Jesus walmistand.

I2.

W i s i l: Müüd paistab meile kauniste.

Oh terre, terre tullemast, Mo Jesus taewa jä-
tamast! Mo õnneks sinna tõtsid, Ma ilma tulla
heldeste. Se on so armo inkne tõ, Et sinna mo
eest wõtsid Mõddrust, Waesust Kannatada ak-
waks sada; sest on mulle Abbi, armo; tanno sulle.

2. Sa dige auu kunningas Sa ollid ma peäl
teggemas, Mis sinno isä seädnud. Sa tulled head
teggema Weil waestel, et keik ilma ma Saaks
ommast pattust peästud. laulge, Riitke Temma
heldust, Ja on armust Meile tulnud; meie pal-
wed on ta kuulnud.

3. Oh

3. Oh wotkem tedda uskuda. Ja jouab appi tdrada Meil meie patto waewas. Ja peäle lotes kindlaeste Kui ellame nüüd waggaste; Siis lahti meil on taewas. Olle Juige. Temma sanna Mesles kanna, Jesus ial Sind ei jätta patto sü al.

4. Ja tulli waene ilmale. Ja lõppetas keik ommatd, Mis temma tehha wõtnud. Ja satis patud andeks meil. On leppitajaks, kostjaks neil, Kes temma jure tdrwad. Sinno, Minno Ekficusied, Ehwertusied Wortis ärra, lõppetud on patto ärra.

5. Sest olgo Jesus libetud, Kes innimeseks sündinud Ja taewast armo tonud. Keik mailm kiitko temma au Ja wotko wasto temma nou, Kes ueste meid lonud. Ricus, Auustus olgo taewas, Ja mailmas. Edstlem heäle. Jesus tulnud appi meile.

IV. Kolme Runninga pühhal.

13.

Wisit: Keik tulge minno jure nüüd.

Need targad kaugekt, tullewad, Jesusse järrel küssiwad Ja tedda pea leidwad. Et täht neil olli ilmunud, Sest said ta jure juhhatud; Ja tedda kummardawad.

2. Kõl kallid annid towad ka Sel kelle pär

rall

rall ilmama, Keik rikkus au ja rahha Et nemand tedda auustawad, Ja head temmast lodawad, Sest tedda tagga nouwad.

3. Mul polle tarwis waewaga Mo Jesusi üllesotsida, Sest temma isse näitab, End omma kalli sanna sees, Et targaks lähhäks iggamees. Se keik mo himmo täidab.

4. Oh saaksin agga walgustud, Ja temma sannast õppetud Keik pattud mahha jätma. Et saaksin kindlast uskuda, Et Jesus Kristus tulnud ka, Mo eest end õhwraks seadma.

5. Siis lähhäks möda pimme d, Siis jääks kül mahha patto td. Oh Jesus aita isse, Et patto himmust peäseme, Ja täieste sind tenime Ja same taewa sisse.

6. So waimo meile läkita, Kes sinno kalli sannaga Meid wottaks walgustada; Kes kowwa süddant pehmeks teeks, Keik pahhad himmud mahha löbks Ja waggaks aitaks sada.

V. Jesusse kannatamisest.

14.

Wisit: Müüd sunno kehha mattame.

Mul õnneks helde Jesuske Sa andsid ennast surmasse Sa kandsid minno patto süüd. Sest minna ollen lahti nüüd.

2. Müüd

2. Mind pididi sama nuhheldud, Mo patto parrast hukkatud. Mis minna head teinud sul, Et sinna tullid appi mul.

3. Mo waewa näggid üllehel Ja saatsid ello pattusel. Sa tullid mahha ilmale. Mis suur on sinno armo td.

4. Sa andsid ennast waewasse. Sind pinati kül hirmsaste Sind teotati, naerti. Sind piitsadega pekseti.

5. Sind ristiti külge naelati. Sind isfast mahha jäeti. So werri ka sai wallatud, Et minna saaksin lunnastud.

6. Oh minna waene pattune! Ma teggin, Jeesus, sinnule Keik sedda hinga abhastust, Ja ristiti surmaq kibbedust.

7. Mo mõtted kurwaks lähämäd, Mo silmad ärdast nuttawad Kui mõtlen keik so waewa peäl, Mis sinna mo eest näggid teäl.

8. Mis siiski aitab halledus Kui süddames on holetus Ja minna jään weel patto teel, Mis aitab siis mo halle meel?

9. Hirm peab mulle ollema Mo patto eest, kui mõtlen ma Et Jeesus hirmsa walloga Mo sü eest woitlend surmaga.

10. Ma tahhan, Jeesus ellada So sanna järrel

Järrel liikmatta; So surm so wallo ja so piin On siis mul nõddral abbiks siin.

11. So nimmel tahhan lahkuda Kui wotab mind siit kutsuda. Mind leppita so werrega, Et woiksin minna rdmoga.

15.

Wisiil: Nüüd hingwad innimesed.

Oh nukkem omma hädda, Et näme ristiti tedda, Kes wagga diglane. Se auu Jeesand taewast, Se peastab meid nüüd waewast, Toob rahho innimestele.

2. Ja andis ennast isse Se sure wallo sisse, Ei süüd tal ühtegi. Ja werri se, ta kaebab; Mis tedda ial waewab, Se olli puhhas meie sü.

3. Sa meie kallid loja, Ja ue õnne toja. Oh kule heldeste: So werri leppitago, So waim meid uendago, Kui käime sinno järrele.

16.

Wisiil: Nüüd jurno kehha mattame.

So waim oh Jeesus tehko mind Nüüd puhhas minna pallun sind. So armoga mind kinnita Ja hädda sees mind jahhuta.

2. So werri mo eest wallatud, kui kibbedast
said

said hawatud, Se pesko, puhhastago ka Mind feigest pattust armoga.

3. So raske surma ahhastus, So wallo, waew ja kannatus Mind peästko patto nuhtlussest Ja pörgo hirmsa wallo käest.

4. Oh kule Jesus abbimees; Mind aita minno hädda sees. So süddant mulle lahti te Kui pat mind kiusab kurjaste.

5. Mo wiimfel tunnil kutsu mind, Et saaksin rõdmsast nähha sind, Ning kita puhha selfiga, Sul tanno anda lõpmatta.

VI. Kristusse ülestoumissesest.

17.

W i s i l. Müüd on se pääw jo lõppenud.

Nu kitus olgo Jesusse! Sel surma woitjal, Kes meie waeste assemel On olnud wiha al.

2. Kõl surma wangiks anneti, Kui kandis meie süüd. Ja surma woitis ommeti. Suur woimus on tal nüüd.

3. Sest Jesus Kristus leppitas Mo pattud täieste. Müüd rõmoga, kui surm on käes, Ma astun hauasse.

4. Ma tean et mo pörmo peäl On Jesus seisamas. Ma tean, et hing ellab weel, Kui iho maggamas.

5. Ja

5. Ja kutsub ihha waggewast Weel üskford ellusse Ma toujen alles maggamast Ja lähähän kohtusse.

6. Mo helde õnnisi-ggia Seal kostab minno eest. Ma lähähän hukka moistmatta Ja ello sisse idest.

7. Sest et ma tedda uskufin Ja wotfin ellada Ka puhhaste, ja taplesin Mo kurja lihaga.

8. Mis hädda woib mul juhruda? Mo Jesus isse sin Mind aitab rõmo waimoga, Ja kaurab mo piin.

9. Ja isse kange sõamees, Ja woitleb minno eesi. Ja omma surma hädda sees Saan woimust temwa käest.

VII. Kristi innimesse hea ello. Tõssise waggabussest.

18.

W i s i l. Oh wagga Jummal kes,

Kes waggas ellus ni, Kui Jummal käsib ellab, Se tunneb otsa ni Suurt rahho. Mailm mõllab Kõl kurjast ifka peäl, Teeb tälli enuesel. Ei rahho olle tal, Kui rõdm on waggadel.

2. Kõl waggab nouwad Head mõttelba ja tehha Ka siis kui willetsust Ja waewa sawad nähha.

J

Sest

Geft nemmad teawad, Et Jummal katsub neid,
Res tedda kardawad, Ja aitab seddamaid.

3. Kui teised warrandust, Au ahnest himmus-
tawad; Siis waggad rahhul on, Kui omma leiba
sawad, Ja nende kallim au On truus, kasinus,
Ed waew on nende rōdm, Neilt kaugel kaddeus.

4. Kui Jummal rohkeste Peatoidust waggal
jaggab; Siis jälle aitab se Teist, kes siin hāddas
āggab: Ei temma ialge Ei taple waesega. Ja an-
nab kehvale, Kel pudub, rōmoga.

5. Kui tūhja juttoga Wend teistest teotakse,
Et ilma asjata Sūdd temmast otstakse; Siis
kostab temma eest, Teeb tūhjaks teorust. Ja seisab
wenna poolt Ja naitab armastust.

6. Ja leppib sellega, Kes tedda kurjast sōimab.
Sell' annab andeks ka, Kes kaddeaste lāimab
Ja dunnistab neid keit, Kes tedda wanduwad.
Ja pallub nende eest, Kes kurja sowiwad.

7. Ja m dīleb taewa peäl Ja woitleb dōd ja pā-
wad, Et ta saaks senna weel, Kus waggad ifka
jāwad. Jesus on temma rōdm Ja temma dppetus
On tem mia walgus, tāht, Ja kallim warrandus.

8. Oh Jummal aita siis, So tahtmist jargeft
tehha; Et wagga ello wiis Meist keitist olleks rāh-
ha. Meid kō'a, kelega Kūl ussust kiitlemast, Ja
Jesus steoga Dmmeti salgamast.

Hinge

Hinge rahhust.

19.

Wifil: Minno sūdda rōmustelle.

Laske ilma kārast sada Pūan ja end rōmustada,
Sellest, kes mind lunnastanud, Jummalaga lep-
pitanud. Kui ma sattun hādda sise, Siis mo lo-
tus Jesus isse; lāhhāb hukka keit mo kāest, Siis
saan abbi temma wāest?

2. Kūl ta tunneb minno hādda. Nenda wae-
wati ka tedda, Kui siin ello murren, waewas, Oli
ja ni mitmes hāddas. Surma wotris kannatada,
Innimesi lunnastada. Jesus tunnud ohhastusfi
Mis ma kartan willetsusfi?

3. Woimust wottan temma lābbi, Ehk ma kan-
nan rist ja hābbi, Ollen willets, waene, haige
Nouan agga, et on bige Minno tō, mo usf ja lotus
Edeks siis lāhhāb temma toetus. Neid ta igl jā-
ta mahha, Kes ei temmast jāda tahha.

4. Kes sa minno koorma kannud, Ennast sus-
ma sise annud, Jesus minno rōdm ja illo, Min-
no hinge ainus ello, Tulle ommast rōmo taewast.
Peasta mind mailma waewast. Tulle, kallis lun-
nastaja, Anna sinna, mis on waia.

3 2

20.

20.

Wifil: Nu fitus olgo iggawest.

Rui waggas ellus ellan ma, Siis on mo sádda rómus. Mo hing on ilma túllita, Ehf kasfin on mowoinmus. Mo Jummal seisab minno poolt. Mo whaese eest ta kannab hoolt. Sest on mo sádda rahhul.

2. Mind Jummal iese juhhatab Ja dnmistab momama, Mul toidust temma murretsseb, Ja mis mul ial waia, Se antakse mul heldeste, Mo tar, widnase járrole. Sest on mo sádda rahhul.

3. mon mind lonud ommast wáest, Mul sil mad, fðewad annud. Keif liifmed sain ma temma káest. Ta on mo sise pannud Ka omma dhf, mo hingefest, Mis peab jáma iggawest Sest on mo sádda rahhul.

4. Kúl itmest ristist, háddast ta, Rui tedda appr hádsin On Jummal aicnud armoga, Rui minna agga páádsin Ta mele járrel' ellada, Ta alla ennast allanda. Sest on mo sádda rahhul.

5. Ta appi joudis minnule Mo sures patto waewas Ta útlas omma polale, Ja rdðui sest olli taewas: Ma kahhan innimestega So surma párrast leppida. Sest on mo sádda rahhul.

6. Mo Jesus tulli ilmale: Mul digeks árra: peáslaks, Ta oppetas mind diette Sai mulle lun
nass

nastajaks. Ta fautas mo patto sáád, Ei ma núúð farda úhtegit. Sest on mo sádda rahhul.

7. Siin wottan hea melega Jesusse risti kan-
da Ja otan sebda rómoga, Mis temma lubband
anda Mul iggawesses ellus seál. Mo hing, mo
mótted Ja mo meel On Jesusses núúð rahhu!

Hea síddame tunnistus.

21.

Wifil: Sion kaebab sures háddas.

Uita mind, mo helbe Jummal, Sebda wifilla
da, Et ma waene willets rummal Sinno meelt ei
wihhasta. Olle abbiks minnule, Et ma teeksin
feikile, Mis so kásfud oppetawad, Et ei já mo
hinges harwad.

2. Harwad jáwad hinge sise, Rui ma ial furja
teen. Minno sádda tunneb isse, Et ma sest suurt
waewa náán, Rui ma furja ollen teind, Patto tee
peál julgest fáind; Siis need hinge wiggadusfed
Mulle tewad ahhasustusfed.

3. Sádda kaebab minno peále, Túllitab mind
járgeete. Tullitab mo pattud mele, Rui ma agga
ialge Pannen tedda táhhele. Kúl siis náán ma
omma tð; Tunnen wallo felle párrast, Náátsin
ennast lahti kárrast.

4. Agga kui ma head tehhes Jummalat e-
wih

134. VII. Gese, m. ristiinn. hobh. on. kann. meel.

wihhasta, Siis mo ello kurja nähhes Polle ilma rahhota. Admo tunneb hingefe, Kui on hea mins no rd. Utlematta rahho tundsin Jggaford' kui himmud sundsin.

5. Hallasta, mo helde Jummal, Minno waese noddra peäl. Te mind targaks, kes ma rummal Rippun patto tehha teäl. Soia kurja teggemast. Joua appi ussinast, Kui mo mödted combatakse, Kurja pole juhhatasse.

6. Te mind targaks head tehha, Mis sa omma anna sees, Olled kästnud, siis saan nähha Rahho ommas süüdes. Kustuta mo patto süüd, Helde Jesus, anna nüüd Omma armo et ma töttan Woitelba ja woimust wöttan.

VIII. Gese, mis ristiinnimesse kohhus on. Kannatlik meel.

22.

Wisil. Mis olled sinna, armas Jesus teinud.

Mis peäle panned, Jummal, pean kandma. Sul pean au ja kitust ifka andma, Kui sa mind hirmutad, siis näitad mulle Et köiban sulle.

2. Ma ellen ydm, kui keif mo sugau rahwas Ja kurja peäle ollin ifka wahwas. Ma satan isse willetust mo peäle. Se tulgo mele.

•E Mo patto palk se on, et nuttan häddas. Oh hallasta, mo Jummal, minnowaewas. Oh par

VIII. Gese, m. ristiinn. hobh. on. kann. meel. 135

randa mo meelt ja aita sedda, Kes tunneb hädda.

4. Ma tahhan kül siin ilmas kannatada, Et woifsin agga taewa rdmo sada. Ei tahha ma so wasto nurriseda; Oh kela sedda.

5. Mo süddant tahhan sulle puhhastada. Mo Jesus wottis mo eest waefeks sada Ja öppetas mind ennast temmal andma Ja risti kandma.

6. So rist, oh Jesus, minno lunnastaja, Mind öppetab, mis ial mul on waia. Sa tulleb appi neil, kes tundwad waewa, Ja näitad taewa.

7. Oh mötle armust ka mo waese peäle! Oh kule häddas minno nutto heäle! Oh öppeta mind allandust ka noudma, So järrel joudma.

Allandus.

23.

Wisil. Nüüd hingwad innimesed.

Keif mis mul on, on sinnust, Oh helde Jummal, minnust Ep olle ühtegi. Mul ells andsid sinna. Ei kuhhogi sa minna, Kui sinno arm jää taggasi.

2. Mo terwe meel ja moistus, Mo joub, mo rammo, toidus, Keif tulleb ällewelt. Sa aitad head tehha, Sa annad waewa nähha. Sa kuled Jummal waese heält

3. Sa üksi ifka festab. Sa allandad ja töstob

S 4

M

Mi kui sa armad teäl. Mis minna waene kidan Mo tarkust? Mis ma sudan? Ehk hoplik kül on minno meel.

4. Mifs ollen surelinne! Ma waene waewas linne! Oh kauks uhke meel! Ma tahhan allandus- ses Ja dige tashandus ses Jesusse järrel käig teäl.

5. Ta allandas end iäse, läks risti surma sisse Mo uhke mele eest. Mind wottis õppetada Siin all andikkus sada, Ja süddant pödrda uhkussest.

6. Keif sinno head annid, Mis sinna mulle pan- nid Mo Jummal, armoga, Neid pühhtisen ma sulle. Oh olle abbiks mulle, Neid allandus ses pruvida.

Rahholinne meel.

24.

W i s i l. Mi kitus olgo iggawest.

Mis minna lähhan kaebama, Et Jummal mind on jätnud Mo willetsus ses abbita. Eks temma ik, ka idenud Mul appi igga hädda sees, Ei jätnud mahha ellades. Ma tahhan rahhul olla.

2. Mis aitab, kui ma hädda sees Siin äggan, ennast waewan, Suuet kiesa teen, et iggamees Saaks kuulda, et ma kaeban? Mo willetsus mul siiski jääb. Kül ifka ebbasika lääb, Mis Jummal äfsford seädnud.

3. Ta

3. Ta teeb keif hästi, mis ta teeb, Ta nääb mi mul on waia. Se, kes ni heldest wallitseb, Es peab omma maia Ka ifka ülles targaste. Ta peab murret armjaste. Sest ma ei karda hädda.

4. Kes lillikesed ehhitab, Kes weistel toidust annab, Kül se mo murret fergitab Ja isse murret kannab. Ma jättan temma holeks keif. Ei tem, ma jätta mahha neid, Kes temma peäle lootwab.

5. Kui ma ep olle rikkas mees, Mul siiski on mo toidus. Kui minna agga ommas töds Ka teen mis minno kohhus. Ei minna ial nälja näind Kui agga truiß tödd ma teind. Mo Jum- mal on mind aitnud.

6. Sest olle sädda rahhul nääd Ja kida omma lojat. Kui agga sull ep olle süüd, Sa temma pole hoiad; Siis peab temma murret weel. Sest olgo sulle hea meel, Ja olle ifka rahhul.

Nega peab kalliks piddama.

25.

W i s i l. Müüd surno kehha mattame.

Sa andsid, helde loja mul Siin ma peäl ellada, sest sul Peab au ja kitus ollema, Mi kaua kui woin lifuda.

2. Oh aita agga heldeste, Et saaksin ifka tar- gaste Mo armo aega pruvida Mind taewa waeto winista.

3 Sest.

3. Sest pea lähháb aeg mo fáest, Mis sa mul seádsid; iggarwest Et tulle ial taggasi Se tund mis láinud ebbasi.

4. Dh Jummal omma armoga Mind díge tele juhjata, Et woiksin nenda ellada, Kui sinna wot sid fáskida.

5. Mo ihho liikmed, hingefe Dn sinno párs rale ialge Ei tohhi pattuks prukida, Mis sinna andsid armoga.

6. Mis ma siin kálwan, leikan ka, Ei ohha kast sa wilja ma. Kui kálwan lihha himmo peál Siis hukkatust ma leikan seál.

7. Hirm olgo kurja himmo eest. Hirm olgo mulle kurjast tóds. Head nouan, teen ja himmustan Ja woitlen, kunni woimust jaan.

8. Pat, mis mul on siis teggemist So kikhoga? mul minnemist Dn wagga ello tebe peál Siit ma peált rdmo taewasse.

9. Mind tombab Jesus ennesel. Mind kutsub temma armo heál. Ma lähhán temma járrele, Mo isfa male, taewasse.

10. Seál on mo himmo ammogi. Ei ma sest ennám holegi. Mis kadduw on ja hukka lááb. Ma himmustan mis ikka jááb.

Ho

Horus ja kurjad himmud on pahhad.

26.

Wisi 1: Kes Jummalat ni lasseb tehha.

Dh ellagem kui páwa aial! Sest pim me d on móda láind. Dh tapkem himmud iggal páwal, Mis meil jo ammo ligateind. Et puhhastagem súddamed Ja teigem díge ello teed.

2. Need lihha himmud tapwad ihho Ja saatwad hukka hingekest. Dh needkem nende táhja kikhho Ja hoidkem roppo ello eest. Kes liad himmud kosutab, Neist enneselle nuhtlust saab.

3. Kes roppus lihha himmus ellab, Se rannmo, terwist, kantab. Ja omma súddand raskest koormab, Et puhha kasko teotab. Ja ellab ilma rahhota, Ei jági surmast kahjota.

4. Dh hoia armoline Jummal, Keik kurja roppo ello eest, Ja aita, et kes pimme, rummal, Ka pdraks nurjatumast tóds; Et ta ei já so wihha all' Kui ismast tulleb arinna tal.

5. Ma ilma hábbi, teotusfed Dn hora ello díge palk. Waen, haigus ja muud willetusfed Dn osfaks sellel, kelle jalg Káib árra keeldud tebe peál, Kes roppo tóds teeb julgest teál.

6. Sa náád mind Jummal kus ma ollen, Sa tunned minno súddame, Kui kolwatumas himmus póllen, Sa selgest panned táhhele. Dh anna, et ma fardan sind, Eht kál ei ná mu ákski mind.

7. Kei

7. Keif minno teud sannab, mõtted Teed sinna
awwalikkufs weel, Kui wimaks kohhut moista
wõttad Ja nuhtlust jaggad kurjadel. Mis feigi
teinud ilma peäl, Keif tasfutakse temmal seäl.

8. Et sedda tean, siis ma sõitlen Mo lihha him-
mo waljuste. Mo Jummal! anna, kui ma woit-
len, Et woimust saaksin järgeste. Oh pühha waim!
mind finnita, Mo joudo armust kaswata.

Tõdd peab teggema.

27.

W i s i l. Jesus te et sinno hawad.

Tõle on mind Jummal lonud. Tõdd ma pean
teggema. Keif, mis Jummal ette tonud, Mis ta
pannud liikuma, Peab waewa näggema, Rippub
ikka teggema Keif, mis loja peäle pannud, Mis
ta neile murreks annud.

2. Harrimatta Ma ei kanna Wilja peatoibus-
seks. Kälwamatta ta ei anna leiba, wilja semeneks.
Kui ta peab kaswama Pean mahha teggema. Käl
siis Jummal aitab heldest, Et ta kaswab hästi
rohkest.

3. Agga kui ma laist ja rummal Tõdd ei wiitfi
tehha teäl, Ei te immerähte Jummal, Ohhakab
on põllo peäl. lojussed, kes märkote Toitwad end
käl murreta. Murret, tõdd on mulle seätud. Ol-
go laistkus ärranetud!

4. Mul

4. Mul on liikmed, jallad, käed, Rammo,
joud ja terise meel. Mul on moistus et käl lähhäb
Korda keif, kui ollin tõdd Oli rõmus minno meel
Ei mind hüüdnud patto heäl. laisad heitwad kur-
ja peäle, Kuulwad agga himmo heäle.

5. Tõdd ma tahhan ikka tehha, Siis on rahho
süddames. Waewa tahhan ikka nähha Keige om-
ma kätte tõds. Omma palle higge sees Edgo leiba
iggamees. Tõhko head, järko kurja, Siis ta tõ ei
lähhä nurja.

6. Helde Jummal õnnistada Tootasid sa mo-
tõ. Helde Jesus, märgiks sada Wotfid sinna min-
nule. Pühha waim, sa abbimees, Olle wägrew
minno sees, Et ma laisakust ikka wihtan, Truust
omma tõ sees ihkar.

Leiba peab hoidma.

28.

W i s i l. Näüd on se pääw jo lõppenud.

Sa andsid Jummal heldeste Mul toidust om-
ma äest. Sa õnnistasid rohkest, Ja andsid om-
ma wäest.

2. Keif miuno tõ mul korda läks. Se on so ar-
mo nou. Ma safn mo leiba toidudseks. Gest olgo
sulle au.

3. Oh auna moistust, wagga meelt, Et hoian
kariste, Mis sinna andsid, et ma seält Ra ellan
targaste.

4 Gest

4. Sest kui ma liajomieseks Nüüd raistan
kurjaste Mis Jummal annud, kõrkusseks ehk pil-
lan pahhaste;

5. Siis Jummalat ma wihaestan. Ja tem-
ma rasub mul; Mis ial rummalaste teen, Se
tulleb kätte mul.

6. Oh Jummal helbe abbimees Oh jona appi
sa, Et sinno annid pruikides Ma jääksin pattota.

7. Et ial sinno wiisokest Ei raiska pattoga, Et
lahki ollen ahnussest, Waest aitan rõmoga.

8. Et saaksin sest mo tarwidust Ja aitan lig-
gimest. Sest hukka läab ma ilma lust Ja laub
iggawest.

9. Et mitte rahha = armastus Mind ihnusseks
eite; Ja anna et mo warrandus Ei saaks ka lais-
ale.

10. Se agga jääb, kes diete On omma pruiki
nud Ja heldest jaggand wennale. Käl se saab rõ-
mustud.

Kaddetusse wasto.

29.

Wakil: Ohwba Jummal kes.

Oh Jummal sinule Nu, kitus tulle banda, Et
samind heldeste Siitsadik wotid landa, Et sa
tasfanud Mo kätte järgeste Mis olli wäärt m
meel, M kadde rummal tö.

2. Ma sain keik rohkest käl, Mis minna agg
püüd

püüdsin, Sa andsid sedda mul, Kui ma sind ap-
pi hüüdsin. Ja siiski näggin ma Käl kaddetusse
ga, Kui teiste kässt läis Ka ilma wiggata.

3. Ei sowind wennal ma, Et korda läks ta as-
si; Ei woinud nähha ka, Et hästi läis ta kässt
Mul olli kawwal meel, Ei olnud armsatust Mo
wenna wasto mul; Waid selget kaddedust.

4. Maloitfin, sõimasin, Ja rääksin teisi tagga.
Ma wenda kiusasin, Kes siiski olli wagga, Mis
kasso olli sest? Ma sain käl ennesel Suurt wallo,
kaddetus Teeb haiget kaddedel.

5. Siis wotfin nouuks ma Ja parrandasin en-
nast. Nüüd tundsin rõmo ma, Kui kuulsin om-
mast wennast, Et sanud ennesel Head põlwe, war-
randust. Nüüd rahhul olli meel, Ei olnud kur-
wastust.

6. Siis moistsin selgeste, Et kaddetus suure
pahha Mul teinud järgeste. Ma jätsin tedda
mahha. Nüüd on mul rõmus meel, Kui teised
rõdmsad on. Ma sowin head neil, Mul kallis
nende dn.

7. Oh Jummal aita sa, Et wende armas-
tame, Et kaddetussest ka Täit woimust ikka
same. So käst on selge käl, Ta ütleb armastat-
Mis sowid ennesel, Te liggimesel ka.

Wate

Wargusse wasto.

30.

Wisiil: Jesus dnnisteggia on mo lotus.

Digust Jummal armastab, Wargust, pettust wihtab Jummal. Se kes ial warrasta lähhäb hukka waene rummal! Kuhho ködbab warga tö? Warras lähhäb laiale.

2. Jätta liggimesele, Mis tal Jummal isse annud. Ärra minne wargale. Sinno wend ou murret kannud; Dmmast waewast ellab ta. Nb sa omma waewa ka.

3. Wargus keormab hingekest Wargus satab kurja tele, Kautab sind iggawest, Rahho ei jä hingebese. Kes on warrastanud teal, Neil on nuhtlms walmis seäl.

4. Ärra putu kuhhogi, Mis on liggimesse pärralt Ärra risu ühtegi Mis on sinno wenna waralt Jäggo sinnust puutmatta; Jäggo temmal löp matta.

5. Ei sul wargus figgine Jummal ei woi dnnistada Pettust, ällekohnst tödd. Ta ou dige karistada. Hukka lääb feik wargus käest. Kasso sul ep olle sest.

6. Joua, anra taggasi, Mis sa ial warrastanud. Ärgo jägo ühtegi Sinuo käes mis olled pettunud Dmma liggimesse käest. Sest se waewab iggawest.

7. Ku:

7. Anna iggamehhele, Mis ta digus; jätta temmal, Mis tal on; sest digele Tasub head helbe Jummal. Jummal dige olled sa: Dige pean allema.

Na wihhameest peab armastama.

31.

Wisiil: Kuis pean wastowetma.

Ei minna ial tabha Reid wasto wanduda, Kes mulle loewad pahha. Mo südda kannata Ja wotta dnnistada Reid, kes sind wihtawad, Ka waenlast armastada. Kui kardab Jummalat.

2. Oh ärra tassu kurja So wihhameestele, Eht nemmad tewad nurja Ja liga sinnule: Waid tassu sinna head Sel, kes sul kurja teeb; Siis sinna isse tead Et raewa arm sul jääb.

3. Kui Jummal maksaks kurja, Mis wädr on meie tö, Siis lähheks feik weil nurja Ja häda da olleks lä. Waat temma andeks annab Weil feikil meie süüd. Reid kurje teyema kannab, Sest mötle järrel nüüd.

4. So mele järgest tulgo, Kuis Jesus kannatand. Se sulle rähheks olgo; Kui däläd teotand Weel risti sambas tedda, Ta pallus nende eest. Ni kanna omma hädda, Kui sul on wihhameest.

5. Oh lahku ommast wihhast Ja leppi nende ga, Kes ommast kurjast lihast Siin kiusatal se ka Et nemmad liga tewad. Oh pallu nende eest, Waen wihha mahha jäwad Siis hopis iggawest.

6. Sul waenlano teeb head Sind talka kiusa

A

108

des, Kui sinna agga pead head woimust südda-
mes, Et temma jut jääb walleks, Et õigust ikka
teed; Ja on siis sulle tähhels, Et sinna waggaks
jääb.

Tasandus ja Leppimine.

32.

Wisil: Jesus õnnisteggia.

Kui sa püad rahhoga Ellada siin ilmas järgest;
leppi omma wennaga, Tasandust ka noua ker-
mest õigust ikka armasta; Siis ei jä sa rahhota.

2. Rahho on so wennale, Pohe riido, waeno
nähha, Kui sa wottat temmale Sedda head ikka
eehha, Wis sa sowid ennesel; Siis teed rõmo
wennadel.

3. Sege olgo sinno meel, õiget sinno tõ ja
saanad. Rõmo sadad wendgdel Kui sa neile teed
ja annod Keik mis sinno kōhhus on, Eht mis
temma pärralt on.

4. Ehtib wend, siis õppetä, Et ta pattud
jättaks mahha. Leinab temma rõmusta. Ar-
ra kiusa tedda tahha, Kui sul wahhest nuffer
meel, Raugel olgo waend heäl.

5. Anna temmal järrele, Wis woid ial järrel
anda, Kannata mis ialge õigussega sudad kans-
da. Uita tedda hädda sees, Siis on rõdm
so süddames.

6. Ku

6. Kui so wennad taplewad, leppita nee
wihha mehhed. Soua appi, taplejad leppitakse,
Kui sa lähhad. Sinna olled head teind, Et sa
neile appi läind.

7. Saab so wend ka teotud Selja tagga,
kosto sinna Temma eest, se teotud Peäseb täl-
list, jouab minna Damma te peäl ebdasi, Tä-
nab sind ka allati.

8. Olle isse allandik, Arra wotta uhke mele.
Olle isse tännalik Kui teeb kegi head sulle. Uita
sus woid aitada: Teised aitawad sind ka.

9. Tasandus ja allandus õbbbrust, rahho
finitawad. Helbe meel ja armastus Selget
edmo kaswatawad. Se on õnnis ello tdest Ja
se festab iggawest.

10. Jesus olli tasfane, Wägga heamelesinne.
Olli rahwas pdrane, Temma ikka armolillne.
Temma jälgi õstin ma! Jägo riud kuulmatta!

Hallastus li ggimeste wasto.

33.

Wisil: Oh wagga Jummal kes.

Oh helbe Jummal, kes Keik head annid annad,
Oh anna armo mul, Et keik mo tõ ja sannad He-
ad meelt ja armastust Mo liggimessele Woika
allesnäidata, Et head teen temmale.

2. Nään minna waesed teül, Siis anna, et

R 2

ma

ma tõttan Neil appi hädda sees, Et ma sult märki
wdttan, Mo helde Jesuke, Ja lahkest aitaksin
Neid, kel on kurvastus Ehk kange murre piin.

3. Nään minna näljatseb, Siis anna, et ma
jaggan Mis sa mul järkastid, Sest kui ma muis-
do äggan Ja head sowides Neid jättan abbira,
Siis on mo halledus Käl ilma asjata.

4. Kel nälg on sõda sa. Ja joda, kel on jani-
no. Siis armo näitad sa, Kes agga paljo sane-
no Teeb, wenda aitades, Sel on se palk jo faes.
Ei tõlba armo tõ, Kui uhkus sädames.

5. Waat monda häddalisk! Sel riet polle sel-
jas. Käl m waerwab tedda wist, Kui katteta on
wäljas. Ehk teine, kolmas on, Kes pimme, jal-
lato, Ehk muido wiggane Ja haige rammoto.

6. Oh wotta kätte nüüd, Kui Jummal sulle an-
nub. Ja aita häddalisk, Kel Jummal peäle pan-
nub Ni kange willestust. Waat! Jesus lubba-
nub: Kes waesi rõmustab Saab temmast rõmuse-
tud.

Wagga ello polle raste.

34.

W i s i l; Jummal ma ja taewa loia.

Mis sa waene ifka kaerwab: Wagga ello raste
on? Ehk se Dige ennast waerwab Head tehhes, siis-
ki on Rahho temmal iggawest, Kui pat waerwab
iggameest.

2. Waat! kus ial wallitserwab Kurjad him-
mud wäega, Innimesed patto terwad, Seal on
tälli lõpmatta. Wihhast taplust touseb seal, Riust
kulleb, waeno heäl.

3. Pettus, wargus liigjominne, Horus ro-
us, kimalus, liig rõdm, wallet, prassiminne, Kad-
de wihha, kawwalus Saerwab idest laiale. Rah-
ho ei ja hingele.

4. Pattustel on hinges harwad. Otsas neil on
õnnistus. Neil, kes patto armastawad On käl
wallo, õnnetus. Ei neil olle rahho teäl. Tälli teeb
se kurri meel.

5. Agga kui sa head noudes Jummalat ei wihi-
hasta, Taewa pole ifka joudes Hoiad, et ei kom-
mistata: Siis on rõmo sädames. Rahho sul on
iggawest.

6. Te siis head, wihka kurja. Hulfas on se pat-
tune. Ei sul õhtegi lä nurja, Kui sa olled waggä-
ne. Taerwas, ma ilm hukka lääb; Se, kes digust
teeb, käl jääb.

IX. Nistmidsest.

35.

W i s i l: Oh wagga Jummal kes

Ma ollen ristitut Mind Jummal wasto wõ-
nub. Ta olgo kibetud, Kes mulle appi tõtnud Mo
R 3 pat-

patto häbda sees. Ma waene pörmofe Sain tem-
mast armastud, Kes tru ja tössiane.

2. Mo helbe Jummal on Mind ommaks laps-
feks reinud. Et Jesus isse on Eestkõstjaks mulle
läinud Ja kannud minno süüd Ja surnud minno
eest, Et saaksin lahti süüst Ja patto nuhtlussest.

3. Käl Jummal peab tdest, Mis temma too-
tanud. Ta on mind waewalift Siit sadik armas-
anud. Ehk minna törkufin Ta wasto allati; Ei
änud minnustki Ta helbus taggasi.

4. Ma wotsin lubbada, Keif pattud mahha-
jätta, Mo Jesust uskuda Ja digusjele tõtta. Ma
waene pattune, Kes ifka pödrane. Ma polle pib-
danud Mo fanna järgeste.

5. Oh hallasta mo peäl' Mo helbe Jummal
taewas, Oh heida armo weel Mo peäle patto
waewas, Et pödran usfinast Eest kurjast patto
tööst, Mis mind weel teotab Ja rikkub iggameest.

6. Oh Jesus aita mind, Kes rummal ollen
anna, Et kindlast ussun sind; So kallis armo
fanna Mind selgest õppetab, Et rummalus ja pat-
Peab mahha jäma neil, Kes armo lodawad.

7. Mind stano nimmega, Mo Jesus nimme-
takse Mind sinno sannaga Käl rohkest õpetakse
So wa imo walgustus Se pakkutakse mul, Et
saaksin räieste Ka head tehha sul.

8. Ma tahhan walwada, Ma tahhan wol-
must wotta Mo lihha himmo päel Head tehha
tal

eahhan tõtta. Mind väreis Jesus jo, Kui ma
fain ristitud, Ma ellan temmale, Siis ollen
õnnistud.

Lapse ristmisse jures.

36.

Wistil: Müüd surno tehha mattame.

Oh helbe Õnnisteggia, Kes sinna käpsid ris-
tida, Kes uskwad sinno õppetust! Ja noudu
taewa õnnistust.

2. Ka pisfokesi hüüdsid sa, Oh Jesus, sure
armoga. Et piddid sulle todama, Meid ükoki
piddand kelama.

3. Eest tome sebda lapsokest, Et os sa saaks
so ristmissest. Oh wotta wasto meie käest Ja
peästa tedda patto wäest.

4. Ehk temma kül on wäeti; Siis temma
sees on ommeti Jo patto juur, sest pühitse Ja
puhtaks te ta süddame.

5. So waimo anna waetimal, Et temma el-
laks Jummalal, So õppetuse järrele, Ja saaks
so taewa rõmuse.

X. Pühast õhto sõnna aiast.

37.

Selsummal wistil.

Oh helbe Õnnisteggia, Kes omma kalli wer-
rega

R 4

vega Mind peäfsid pörgo wallo käest Kui surris minno waese eest.

2. Ma tullen sinno lauale Mind puhhasta mo Jesufe, Et kõlban sulle; walmista Mind omma pühha waimoga.

3. Ma tullen kurwa mälega, Mo waese peäle hallasta. Ei tõsta minna filmadki So pole üles, mul on sü.

4. So ihho ristis waewatub, So werri mo eest wallatub On maksnud minno patto süüd. Sest äffi tunnen tõmo nõud.

5. Et sa mind nenda armastand, Ni kalliste mind lunnastand, Siis minna tahhan tõttada, Sul udes ellus ellada.

6. Seks anna armo minnule, Et pärriseks jään sinnule, Et minno südda, mõtted, meel Ja tõ sul kõlbaks üllewel.

7. Et woiksin sinno jälgedes So järrel käia woiteldes, Kui kiusakasse saggedast Mo kurja süddant kawwalast.

8. Oh seisa Jesus minno poole Ja kanna sinna armust hoopse, Kui minna ei sa ebdasi, Et pat mind kiusab allati.

9. Mo surma wallus olle sa, Mo Jesus, minno kaitsia. Te lahri patto. ahhelad, Mis mind siin wangis pidamad.

10. Et peäsen sinno taewasse Sul kiust anda jär:

särgeste; Nään pattust lahri, lõpmatta Sind igawesse rõmoga.

XI. Surmast.

38.

Wi sil: Kes Jummalat ni lassib tehha.

Ra surmas tahhan ma sind kica, Mo Jummal, haua liggidal Ma tahhan sega aega wita, Et laulan omma Jummalal. Sest õnnistuseks andsid mul Mo ello mo peäl; tänno sul!

2. Ka õnnistuseks wottab sinna Mind ma peält omma taewasse. Ma tahhan rõmsast ärra minna Siit hädda orrust rõmusse. Sa watab hebest minno peäl. Sul kõlbab minno waese heäl.

3. Sest Jesus on mul leppitajaks. Ma püüd, sin dige usoga Sel ellada, kes lunnastajaks Mul taewast joudis armoga. Ei minna karda ühtegi, Sest kuzrutud on minno süüd.

4. Mo hing saab lahri ommast waewast. Mo ihho lähhäb maggama, Kui Jesus tulleb ommast taewast, Siis hakkab jälle kogauma, Mis nullas tuhhas, pörmuks läind Ja äffi surma hirmo näind.

5. Ka surmas tahhan auustada Mo Jummalat, kes liggi toob, Mis temma lubbas mulle anda, Kui surm mul uet ello loob. Ni liggi omma õnnes le Si lähhä nõrgaks hingese.

39.

W i f i l: Oh Jēsa taewariki sees.

Mul ilmast tulleb lahkuda, Oh aita, Ennistega-
gia, Mind waewast lahti heldeste Ja wi mind tae-
wa rōmusse. Mo pattud ärra mälletä; So we-
rega neid leppita.

2. Et minna ollen woitelnud Head woitlemist
ja pidanud Siin ilmas usko kindlaste; Siis sa ei
lähhä kohtusse, Sa kuled minno waese heält, Kes
minnemas on ilma peält.

3. Mo söbbrad suggulasjed ka, Teid Jum-
malaga jätan ma. Ei silmad ennam selleta.
Pea ollen ilma teleta. Ma tannan teid, ma õn-
nistan Keik sedda, mis ma armastan.

4. Oh ruttage mo järrele Siit hädda orrust
järgeste, Et noudke tagga, mis on ees; Siis on
teil pärrer ello lääes. Ma lähhen ele; ühtlase
Seäl iggaweste ellame.

5. Mo Jēsus wotta hingikest, Mis sinna
peästnud pattudest, Mind leppita so surmaga,
Et saaksin surmas woimust ka. Mo südda löh-
kub, Jēsus jääb Mo hinges, kui ilm mahha jääb.

Hommiko laul.

40.

W i f i l: Sul sul Jehowa tahhan laulba.

Sind sind, mo Jummal, tahhan kita, Sa
ollid

ollid õsel sureks warjuls mul. Sa saatsid rah-
ho; ilma süta Ma tousem ommast wodist; tanno
sul! Kes minna ollen? et mind mälletad Ja
weel sel päwal head rootad.

2. Ka minnul saad so heldus ueks. Sa and-
sid armust sedda päwa weel, Oh! et se ka mo
mele tulleks, Mis tru ja helde sinna olled mul.
Sel päwal ka mo hing end rōmusta. Ja ella
temmal udes ellus ka.

3. So filmade ees tahhan kōia Mo teed ja
truist nenda ellada, Kui käffsid; ei se rahho
leia, Kes kurja teeb, se tällis ofata. Ma ilma
lust ei peä mind petma ta, Kui minno spooli,
mo Jummal, seisad sa.

4. Se pääw mul nenda mingo möda, Et
hästi löppeks, ei mind kurewasta. Kui korras
polle, mis ma sedda Käl püüdsin; leppib
Jummal minnoga. Mo rist, mo waew ja ello
willerssus Jääb mahha ja mul tulleb rōmustus.

5. Ka tanna tarwidust mul anna, Täit lo-
tust Jummal, sinno armo peäl. Mind rōmus-
tago sinno sanna Kui willerssusses äggab waese
meel. Sa tead isse, mis mul tarwis lääb. Mo
Jummal isse keik mo marred nääb.

6. Ses kindlas uskus hakkän rōle Sa peäle
lotes omma waewa nään. Ma tean, et ta läh-
häb ele, Ja aitab mind, kuhho ma ial lään.
Ja jubhatab mind isse omma teel Ja annab
äkselord taewa rōmo weel,

41.

Ohto laul.

W i s i l. Oh wagga Jummal kes.

Ma tännan süddamest Sind minno kallist lojat,
Kes sa mind heldeste Pääw päwal ifka hoiad,
Ka tänna olled sa Mind kaitnud wäggewast
Mind toitnud armoga Kui omma pärris last.

2. Mo td on tehtud nüüd Ja pääw jo lähhäb
loja. Nõrk ollen minna rõdõst, Ja ue rammo toja,
Se kallis unnefe Jo kippub minno peäl' Ja
pakkub hingamist Ja rahho waewasel.

3. Au kitus olgo sul, Mo Jesa ja mo Jum
mal, Et sinna aitnud mind, Keik mis ma waens
rummal So wasto ollen teind, Oh anna andeks
mul Ja leppi minnoga, Siis tänno annan Sul.

4. Oh kaitse õsel mind. Keik mis sa mulle pan
nud Se jägo puutmatta Sa olled sedda annud.
So holeks jättan keik Ja lähhän rahhoga Ja lo
tes sinno peäl Nüüd rõõmsast waggama.

XIII. Neäri Päwal.

42.

W i s i l: Nüüd Jummalale auustust.

S laulge rõõmsa heäleaga, Keik rahwas laulage
Siisabit Jummal armoga On' aitnut heldeste.

2. Sest wõnna Aasta möda läind, Uut annab
Jum,

Jummal ta. Se kes meil wannal head teind, So
aitab uel ka.

3. Suur immelik on temma au Suur woimus
temma kä. Maast, taewast paistab temma nou
Kül immeks igga pä.

4. Ea on meid toitnud armoga Suur kitus
temmale! Ea lastis tödd meil siggida Ja pidbas
terwise.

5. Kül mitmes häddas, ristis ka, On temma
arwitand Ja omma kalli sannaga On ta meid rõ-
mustand.

6. Oh helde Jummal illewel Oh alta ifka weel,
Et uel aastal keikidel Ka olleks hea meel.

7. So sanna jätta ifka weel, Et ta meid rõmus-
tab, Kui kurb on waewas meie meel, Ja pat meid
hirmutab.

8. Sel illemal wallitsejal Siin wenne riki sees
Sel olgo õn ja murre al Dark nou ja woimus käes

9. Heä olgo temma wallitus, Ja hea temma
meel. Sest rahwal tulgo rõmustus Ja digus
waggabel.

10. Oh helde Jummal! õnnista Keik meie
illemad, Et digust nääks ka meie ma, Kui koh-
hut moistawad.

11. Keik neil kes ial wannemad Ja meie
warjuks on, Kes sinno tahtmist teggewad, Neil
olgo sinno õn.

12. Keik rahwast Jummal õnnista, Se head
keis

keifile, Et wilja kannaks meie ma | Et kōibats
meie tō.

13. Oh Jummal, Jummal, hoig sa Meid kura
ja teggemast. So pole omma armoga Meid tom-
ba wāggawast.

14. Meist kugel olgo nālja heāl Ja sba hām-
witus. Suur rahho olgo ilma peāl Ja hea
erwidus.

15. Siis aasta aastalt lähhāme So pole
ebdast. Kui hīnge wottad taewasse; Siis waens
jāāb taggast.

16. Siis ellame seāl muurmatta So auurigi
sees, Ja nāme sind ka lōpmatta so taewa rōmo sees.

XIV. Palwe Loupāwat.

43.

W i s i l: Oh isja taewa riki sees.

Oh Jummal, kule āllewelt So waese kurwa
rahwa heält, Kes tunneb omma patto sūūd, Kel
igust polle āhtegi, Kel peast: jalla tallast ka Ep
olla head fitelba.

2. So rahwas Jummal hukka lāind Eht sin-
na kāl meil head teind; Keif olleme sind pōlga-
kāl Et ākski olli pidanud So kāsud, hiem
on meie nūūd, Et nāme ommad rasked sūūd.

3. Sest langeme nūūd pōlweli Ei tohhi tōsta
silmadki So pole ālles hābbita, Oh Jummal,
Jum,

Jummal hallasta! Meid waesi ārra pōlga weel;
Et olgo sulle halle meel.

4. Kui sinna lähhād kohuuse, Ei jā kāl ākski
järele. Keif same hukka moistetud, Pa olleme
keif koormatud. Woi! kuhho peāme minnema
Sesamma sure hādbaga.

5. Oh Jesus dñnisteggia! So werrega meid
leppita. Sa olled surnud meie eest Ja meie tea-
me, et sest Neil peab andeks antama Kes patto
wotwad wiškada.

6. Seks anna meie armo nūūd! Ei meie kōl-
ba āhregit, Kui sa ei wotta aidata So kalli
pūhha waimoga. Meid tomba pattust wāggewast
Ja kela kurja teggemast.

7. Ja seiskem, wennad, usfinast Weel tanna
patto teggemast. Et Jummal pattub armo weel
Sest jāgo tūmmaks meie meel. Kui jānepat-
tust pōdmatta; Siis Jummal tulleb nuhel ema

8. Oh Jummal ārra nuhtle weel Sul polle
tal hea meel Et se kes dal peab surrema, Waid
et ta peab ellama; Oh hallasta, oh hallasta
Sa hallastaja armoga.

9. Sind pallume ka ārdaste, Oh dñnista keif
meie tō Et wilja annaks meie ma, Seks anna
foia, wihma ka Oh kela waesust nōljš heält!
Ja rōmista so rahwa meelt.

10. Hēād wallitsust neil anna ka; Kes wal-
litse,

litsewad meie ma Siis lähkäh röömsaks: rahho
fees Siis ellab rahwas sinno ees, Kui digust igaa
mehhele Ka kohto polest moistakse.

11. Kui tulleb surma tunniks Siis jona appi
waestele Ja korrista meid dnstaste So röömo sisse
järeeste. Siis on keit hädda löppetud, Ja hinged
sawad röömustud.

XV. Pulma laul.

44.

Wisiit: Nääd raistab meie kauniste.

Dh helde Jummal wallitse Neid, kes siin abbieh
lusse So sanna järrelheitwad. Dh dnista neid
helbeste, Et nemmad ikka rohkeste So abbi häddas
leidwad. Aita, näita Omma heldust, Et sul titust
Woitfid anda, Röömsast omma koorma kanda.

2. Te kindlaks nende tootust Ja anna tdsst am
mastust Neil, kes nääd kokko läwad. Siis nukkes
meel, ja pahhandus, Keit riid ja taplus röödimus
Neist ikka mahha jäwad. Aita, toita, Helde loja,
Dnnetoja, Kui tddd tewad, Et siis röömsast leiba
söwad.

3. Wi hädda järrel taewa neid, Kes sulle tru:
iks lapiks jäid. Dh aita isse taewast, Et saaksid
röömsast nähha sind, Kui häddast läbbi olled wiind
Ja surm neid peästab waewast Senna, Käna
Dige Nele nende mele, Kes siin noudwad Et so
pole joudwad!

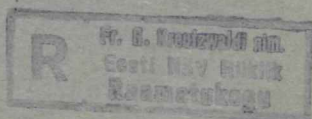
17.50

ar. 24

1305/172

FA

REB-795
Lücke

R 3467

